

ÖZEL GÜVENLİK HUKUKU

TARİHÇE

Güvenlik kavramı insanlık tarihi ile başlayan süreçtir.

Bugün olduğu gibi ilk çağlarda da insanlar canlarını yırtıcı hayvanlardan ve saldırgan diğer insanlardan korumak için ilkel bir takım tedbirler almak ihtiyacını her zaman duymuşlardır.

Her canlının öncelikli amacı, varlığını korumak ve sürdürmektir. Bu durum insanlar, toplumlar ve devletler için de geçerlidir.

Alınan emniyet tedbirleri, muhtemel tehditleri engelleme veya olası zararları en aza indirme adına başvurulan önlemlerin bütünüdür,

Amaç, toplumu oluşturan bireylerin, onların kişilik hakları ve insanlık onurlarının, kamusal ve kişisel malların, her türlü tehlike ve kazalardan korunmasıdır.

Kamunun güvenliğini, emniyet ve asayişini sağlama devletlerin en başta gelen görevlerinden biridir.

Osmanlı Devletinde Emniyet, asayiş ve kamu güvenliğini sağlama görevi "*Kollukçu*", "*Asesbaşı*", "*Subaşı*", "*Yeniçeriler*" ve "*Böcekbaşı*" denen zabıta makamları tarafından yerine getirilmekteydi.

14 haziran 1939 yılında *Jandarma*, 10 Nisan 1845 yılında *polis* teşkilatı, 13 temmuz 1982 tarihinde *sahil güvenlik* teşkilatı kurulmuştur.

Özel güvenlik hizmetleri Türkiye'de 1980'li yıllardan itibaren uygulamaya konulmuştur.

1980' li yıllarda artan terör faaliyetleri nedeni ile ülke ekonomisine çok büyük katkıları bulunan hem devlete ait hem de özel şahıslara ait tesislerin genel kolluk güçlerince korunmalarında zafiyet olduğundan, bu gibi yerlerin yetki verilmiş kişilerce korunması amacıyla **24 Temmuz 1981 tarihinde 2495 (Bazı kurum ve kuruluşların güvenliklerinin sağlanması hakkındaki kanun)** sayılı kanun çıkartılarak yürürlüğe konulmuştur.

26.06.2004 tarihinde ise 5188 (*özel güvenlik hizmetlerinin yürütülmesine dair kanun*) sayılı kanun yayımlanmış. Bu kanun önceki 2495 sayılı kanunu yürürlükten kaldırmıştır.

TOPLUMSAL DÜZEN KURALLARI

İnsan, toplumsal bir varlıktır. Birlikte yaşamak için belli kurallara ve bu kurallarla oluşan bir düzene gereksinim vardır.

İşte toplumsal düzen kuralları denilen din, ahlâk, görgü ve hukuk kuralları, toplum içinde yaşayan insanların uymakla yükümlü oldukları ve uymadıkları takdirde de çeşitli yaptırımlarla karşı karşıya kalacakları kurallardır.

Hukuk kuralları yazılı, din ahlak ve görgü kuralları yazılı olmayan toplumca kabul görmüş kurallardır.

Din kuralları: Allah tarafından konulan ve peygamberlere/ insanlara kutsal kitaplar aracılığıyla ulaştırılmış emir ve yasaklardır.

Din kuralları daha çok *Allah ile kulları arasındaki (uhrevi) ilişkileri düzenleyen kurallardır.* Bunun yanında kimi din kuralları uhrevi ilişkiler yanında insanların birbirleriyle olan ilişkilerini de düzenler.

Tüm dinlerde insanların birbirleriyle iyi geçinmeleri, birbirlerinin canlarına ve mallarına zarar vermemeleri, başta yakınları olmak üzere ihtiyaç sahiplerine yardım etmeleri yönünde emirler yer alır. *Din kurallarının yaptırımını manevidir.*

Ahlâk kuralları: İnsanların kendilerine ve başkalarına karşı ödevlerini ortaya koyan, insanın ve toplumun vicdanına dayanan *hayır, yardım, iyilik gibi duygulardan* meydana gelir.

Ahlâk kurallarına aykırı davranıldığında tepki, *kişinin bizzat kendi vicdanında veya toplumun ortak vicdanında ortaya çıkar*. Bu tepkiler de kişinin yaptığı eylemden dolayı pişmanlık duyması veya toplumda meydana gelen *ayıplama ve kınama biçiminde kendini gösterir*.

Ahlâk kuralları, toplumda birlikte yaşayan insanların kimi davranışlarının iyi, kimi davranışlarının kötü olarak bir yargılama ölçütüdür. Bundan dolayı çoğu zaman insanlar bazı konulardaki davranışları dikkate alınarak *ahlâklı veya ahlâksız* olarak nitelenirler.

Görgü kuralları: İnsanların belirli bir toplumdaki davranışlarını düzenleyen kurallar arasında yer alır. Bunlar, bir kimsenin belli bir yerde, zamanda ve durumda ne şekilde davranması gerektiğini belirler.

İnsanların birbirleriyle karşılaştıklarında takınmaları gereken tavırları gösterir. Nasıl konuşacaklarını, oturacaklarını, yeme içme adabını, cenazede, bayramda nasıl hareket edeceklerini görgü kuralları tarafından belirlenir.

Görgü kurallarının *yaptırımı manevidir*. Bu kurallara uymayanlar toplum tarafından *kaba, nezaketsiz, cahil, saygısız* şeklinde nitelenir.

Hukuk Kuralları: Yukarıda yer verilen toplumsal düzen kurallarının, toplumsal ilişkileri düzenlemede yetersiz kaldığı görülmektedir. Bunun nedeni, bunların yaptırımlarıyla ilgilidir.

Hukuk kuralları, dışındaki toplumsal düzen kurallarının yaptırımı manevi olduğundan, kişileri bu kurallara devlet gücüyle uymaya zorlama imkânı yoktur.

Bu durumda toplumsal ilişkileri düzenleyen ve yaptırımı maddi olan yazılı toplumsal düzen kurallarına ihtiyaç vardır. İşte maddi yaptırımı olan bu toplumsal düzen kurallarına hukuk kuralları denir.

Toplum yaşamında kişilerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen ve uyulması kamu gücüyle desteklenmiş bulunan toplumsal kurallar bütünüdür.

KOLLUK KAVRAMININ ANLAMI VE KAPSAMI

Kolluk : Kamu düzeni ve güvenliğini sağlayan halkın can ,mal ve tasarruf emniyetini koruyan, belirli bir eğitim alan, kanuni yetkileri bulunan yetki verilen silah, teçhizat ve araçları kullanan teşkilatlardır.

Kolluk teşkilatı değişik açılardan sınıflandırmaya tabi tutulabilir. Genelde kolluk tabi olduğu mevzuata , görev yeri ve zamanına göre iki ana kola ayrılır.

1- Genel Kolluk.

2- Özel Kolluk.

GENEL KOLLUK

A. POLİS

B. JANDARMA

C. SAHİL GÜVENLİK

JANDARMA

1839

POLİS

1845

SAHİL GÜVENLİK

1982

Polis: Belediye sınırları içerisinde emniyet ve asayiş hizmetlerini yürütmekle yetkili ve görevli İçişlerine bağlı genel kolluk kuvvetidir.

Jandarma: Emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, Kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren İçişleri Bakanlığına bağlı silahlı genel kolluk kuvvetidir.

Sahil Güvenlik: Türkiye cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara denizi, Çanakkale ve İstanbul boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk gereğince egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle kendisine verilen görev ve hizmetleri yerine getiren içişleri bakanlığına bağlı silahlı genel kolluk kuvvetidir.

ÖZEL KOLLUK

- a. Köy Korucuları Ve Köy Bekçileri
- b. Belediye Zabıtası
- c. Orman muhafaza Memurları
- d. Gümrük Tekel Zabıtası

Özel Kolluk:

Özel kanunlar çerçevesinde ve yalnızca belirli bir amaç için kurularak teşkilatlandırılan ve kanunla kendisine verilen görev ve hizmetleri yerine getiren kolluk kuvvetleridir.

İdari kolluk:

Kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacıyla yürütülen önleyici ve caydırıcı nitelikteki faaliyetleri yürütmekle görevli kolluk kuvvetleridir.

Diğer bir ifade ile, emniyet, asayiş ve kamu düzenini sağlayan, suç işlenmeden önce, suçların işlenmesini önlemek ve suçun işlenmesine elverişli ortamları ortadan kaldırarak önleyici ve caydırıcı görev yapan kolluk görevlileridir.

Adli kolluk:

İşlenen suçlar hakkında 5271 sayılı ceza muhakemesi kanununda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere görevlendirilen ve cumhuriyet savcılarının emrinde olmak üzere suç soruşturmalarını yapmakla görevli kolluk görevlileridir.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğünde görevli olup, cumhuriyet savcılarının emir ve doğrultusunda suç soruşturmalarını yapan kolluk görevlileridir.

Özel Güvenlik:

Özel kanunla kurulan, kamu, özel sektör, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kişilere kendi güvenliklerini sağlayabilmeleri için imkan sağlayan, genel güvenliği tamamlayıcı mahiyette hizmet veren iş koludur.

Özel güvenlik sektöründe hiyerarşik bir sistem ve teşkilatlanma yoktur. Bu nedenle özel güvenlik bir *kolluk kuvveti değildir.*

TANIMLAR

Emniyet:

Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümünü ve bu önlemlerin alınmış bulunduğu hali,

Asayiş:

Hukuka uygun ve gerekli önlemlerin alınması sonucu, Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajların söz konusu olmadığı bir ortamı, düzensizlik ve karışıklıkların önlendiği, hayatın normal akışının sağlandığı hali, dirlik ve düzenin varlığı konusunda kamuda oluşan yerleşik ve yaygın inancı, ifade eder.

Görev: Yasa, kural ve sözleşme hükümleri nedeniyle yerine getirilmesi gereken *yükümlülüktür.*

Yetki: Bir görev veya vazifeyi yasaların sağladığı olanaklara göre ve belli şartlarla yürütmeyi sağlayan *haktır.*

Hiyerarşi: Bir toplulukta yer alan kişileri buldukları konuma göre ast ve üst ilişkileri ile görev ve yetkilerine göre sıralama sistemidir.

Amir: Emir verme yetkisine haiz kişidir. ast ve üst ilişkileri ile görev ve yetkilerine göre sıralama sistemidir.

Üst: Rütbe ve kıdemce diğerlerine göre daha üst pozisyonda olan kişidir.

Ast: Rütbe ve kıdemce diğerlerine göre daha alt pozisyonda olan kişidir.

Emir: Hizmete ait bir talep ve yasağın sözle veya yazı ile ifadesidir.

Hukuk: Devletin yetkili organları tarafından toplumsal ilişkileri düzenlemek amacı ile konulan, uyulmadığı takdirde çeşitli yaptırımları olan yazılı kurallar bütünüdür.

Örf, adet ve gelenekler ise yazılı olmayan, toplumca kabul görmüş kurallardır.

Mevzuat: Anayasa ve yasaların yetkili kıldığı organlar tarafından çıkarılan, düzenleyici ve yürürlükte bulunan kurallar bütünüdür.

Normlar Hiyerarşisi: Hukuk kurallarının kendi aralarında ast ve üst ilişkileri mevcuttur. Alt hukuk kurallarının üst hukuk kurallarına uygun olması gerekir. Yasaların hiyerarşik sıralaması aşağıdaki şekildedir.

- ❖ Anayasa,
- ❖ Milletler arası antlaşmalar,
- ❖ Kanunlar,
- ❖ Cumhurbaşkanlığı kararnamesi,
- ❖ Yönetmelik,
- ❖ Adsız düzenleyici işlemler: Tebliğ, genelge, yönerge, talimat ve genel emir.

SUBAY RÜTBELERİ

ASTEĞMEN

TUĞGENERAL

TEĞMEN

TÜMGENERAL

ÜSTEĞMEN

KORGENERAL

YÜZBAŞI

ORGENERAL

BİNBAŞI

GENEL KURMAY
BAŞKANI

YARBAY

MAREŞAL

ALBAY

ASTSUBAY RÜTBELERİ

ASTSUBAY ÇAVUŞ

ASTSUBAY
KD.ÜSTÇAVUŞ

ASTSUBAY KIDEMLİ
ÇAVUŞ

ASTSUBAY
BAŞÇAVUŞ

ASTSUBAY
ÜSTÇAVUŞ

ASTSUBAY
KD.BAŞÇAVUŞ

UZMAN ÇVŞ.RÜTBELERİ

UZMAN J.ÇVŞ.

UZMAN J.3
KAD.ÇVŞ.

UZMAN
J.1.KAD.ÇVŞ.

UZMAN J.4 KAD.ÇVŞ.

UZMAN J.2
KAD.ÇVŞ.

UZMAN J.5 KAD.ÇVŞ.

POLİS RÜTBELERİ

POLİS MEMURU	BAŞPOLİS MEMURU	KIDEMLİ BAŞPOLİS	KOMSER YARDIMCISI	KOMSER	BAŞKOMSER	EMNİYET AMİRİ	4.SINIF EMN. MÜDÜRÜ	3.SINIF EMN. MÜDÜRÜ	2.SINIF EMN. MÜDÜRÜ	1.SINIF EMN. MÜDÜRÜ	EMNİYET GN.MÜDÜRÜ
											

ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİNİN YÜRÜTÜLMESİN E DAİR KANUN

AMAÇ

Madde 1 - Bu Kanunun amacı, *kamu güvenliğini tamamlayıcı* mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

KAPSAM:

Madde 2 - Bu Kanun, özel güvenlik izninin verilmesine, bu hizmeti yerine getirecek kişi ve kuruluşların ruhsatlandırılmasına ve denetlenmesine ilişkin hususları kapsar.

ÖZEL GÜVENLİK İZİNİ

Madde 3 - Kişilerin silahlı personel tarafından korunması, kurum ve kuruluşlar bünyesinde özel güvenlik birimi kurulması veya güvenlik hizmetinin şirketlere gördürülmesi *özel güvenlik komisyonunun kararı üzerine valilik iznine bağlıdır.*

Toplantı, konser, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde; para veya değerli eşya nakli gibi **geçici** veya **acil hallerde**, komisyon kararı aranmaksızın, **vali tarafından** özel güvenlik izni verilebilir.

Kişi ve kuruluşların talebi üzerine, koruma ve güvenlik ihtiyacı dikkate alınarak, güvenlik hizmetinin istihdam edilecek personel eliyle sağlanmasına,

Kurum ve kuruluşlar bünyesinde *özel güvenlik birimi* kurulmasına ya da bu hizmetin güvenlik şirketlerine gördürülmesine izin verilir.

Bir kuruluş bünyesinde özel güvenlik birimi kurulmuş olması, ihtiyaç duyulduğunda ayrıca güvenlik şirketlerine hizmet gördürülmesine mani değildir.

Komisyon, koruma ve güvenlik hizmetini yerine getirecek personelin, bulundurulabilecek veya taşınabilecek silah ve teçhizatın *azami miktarını* ve niteliğini, gerekli hallerde diğer fiziki ve aletli güvenlik tedbirlerini belirlemeye yetkilidir.

Geçici haller dışındaki özel güvenlik uygulaması, en az *bir ay önce başvurulması* şartıyla komisyonun kararı ve valinin onayı ile sona erdirilebilir.

Madde 4: ÖZEL GÜVENLİK KOMİSYONU

Vali yardımcısı Bşk.

İl emniyet müdürlüğü temsilcisi..... Üye

İl jandarma komutanlığı temsilcisi..... Üye

Ticaret odası başkanlığı temsilcisi..... Üye

Sanayi odası başkanlığı temsilcisi..... Üye

Özel güvenlik izni verilmesi ya da bu uygulamanın kaldırılması için başvuran kişi ya da kuruluşun temsilcisi ilgili komisyon toplantısına üye olarak katılır.

Komisyonun toplanabilmesi için *üye tam sayısının yarısının bir fazlası* olması gerekir. Komisyon kararlarını *oy çokluğu* ile alır;

Oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır; çekimser oy kullanılamaz.

FAALİYET İZNI

Madde 5 - Şirketlerin özel güvenlik alanında faaliyette bulunması ***İçişleri Bakanlığının*** iznine tabidir. Faaliyet izni verilebilmesi için şirket hisselerinin **nama yazılı olması** ve faaliyet alanının münhasıran koruma ve güvenlik hizmeti olması zorunludur.

Özel güvenlik şirketleri, şubelerini ***bir ay*** içinde Bakanlığa ve ilgili valiliğe yazılı olarak; hisse devirlerini bir ay içinde Bakanlığa bildirirler.

Yabancı kişilerin özel güvenlik şirketi kurabilmesi ve yabancı şirketlerin Türkiye'de özel güvenlik hizmeti verebilmesi ***mütekabiliyet esasına*** tabidir.

Bu alanda mütekabiliyetin mevcut olup olmadığı ***Dışişleri Bakanlığından*** sorulur.

“Kurucu, yönetici, eğitici ile şirket tüzel kişi ortağının yetkilendirdiği temsilcilerde de 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (a), (d), ve (h) bentlerinde belirtilen şartlar aranır.

Yöneticilerin ayrıca lisans mezunu olmaları ve 14 üncü maddede belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla tamamlamış olmaları gerekir.

Yöneticiler sadece bir faaliyet izin belgesinde yönetici unvanı alabilirler. Özel güvenlik birimleri veya özel güvenlik şirketlerinin şubelerinde veya *onbeş kişi* ve üzerinde özel güvenlik görevlisi istihdam edilen yerlerde en az *bir güvenlik sorumlusu* belirlenir.

Güvenlik sorumlularında 10 uncu maddede belirtilen şartlara ilave olarak en *az önlisans* mezunu olma şartı aranır.”

Kurucu temsilci ve yöneticilerde aranan Şartların kaybedilmesi halinde **iki ay içinde** eksiklik giderilmediği veya bu kurucu ve yöneticiler deđiŐtirilmediđi takdirde faaliyet izni iptal edilir.

Bu şirketler tarafından üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlara sağlanacak koruma ve güvenlik hizmetleri, *hizmetin başladığı gün mesai saati bitimine kadar* ilgili valiliğe yazılı olarak bildirilir.

Acil ve geçici nitelikteki koruma ve güvenlik hizmetlerinde süre kaydı aranmaz.”

Özel güvenlik şirketleri üstlendikleri koruma ve güvenlik hizmetlerinde istihdam edecekleri özel güvenlik görevlilerinin çalışma izin belgelerinin birer suretini **bir ay içinde** ilgili kişi, kurum ya da kuruluşa bildirir.

Alarm izleme merkezi kurma ve işletme için **valilikten yeterlilik belgesi** alınması zorunludur.

EK ÖNLEMLER

Madde 6 - “Mülki idare amirleri; kamu güvenliğinin gerektirdiği hallerde özel güvenlik izni verilen yerlerde alınan özel güvenlik tedbirlerini denetlemeye ve yetersiz bulunduğu takdirde ek önlemler aldırmaya yetkilidir.”

Kamu güvenliğinin sağlanması yönünden **5442 sayılı İl İdaresi Kanunu** ile vali ve kaymakamlara verilen yetkiler saklıdır. Bu yetkilerin kullanılması durumunda özel güvenlik birimi ve özel güvenlik personeli mülki idare amirinin ve genel kolluk amirinin emirlerini yerine getirmek zorundadır.

İKİNCİ BÖLÜM : ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİ ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNİN YETKİLERİ

Madde 7 - Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri şunlardır:

a) Koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini detektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri *güvenlik sistemlerinden geçirme*.

b) Toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde *kimlik sorma*, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini detektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme.

c) Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ncı maddesine göre *yakalama*.

d) Görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkûmiyet kararı bulunan kişileri *yakalama ve arama*.

e) Yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde görev alanındaki *işyeri ve konutlara girme*.

f) Hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesislerinde *kimlik sorma*, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini detektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya *benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme*.

g) Genel kolluk kuvvetlerine derhal bildirmek şartıyla, aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek *eşyayı emanete alma*.

h) Terk edilmiş ve bulunmuş eşyayı *emanete alma*.

ı) Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla *yakalama*.

j) Olay yerini ve delilleri koruma, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanununun 168 inci maddesine göre *yakalama*.

k) Türk Medeni Kanununun 981 inci maddesine, Borçlar Kanununun 52 nci maddesine, Türk Ceza Kanununun 24 ve 25 inci maddelerine göre *zor kullanma*.

SİLAH BULUNDURMA VE TAŞIMA YETKİSİ

Madde 8 - Hangi koruma ve güvenlik hizmeti için ne miktar ve özellikte ateşli silah bulundurulabile-ceği komisyon tarafından belirlenir.

Ancak

- a) Eğitim ve öğretim kurumlarında,
- b) Sağlık tesislerinde,
- c) Talih oyunları işletmelerinde,
- d) İçkili yerlerde
- e) Özel toplantılarda,
- f) Spor müsabakalarında,
- g) Sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde

Silahlı özel güvenlik görevlisi çalıştırılmasına izin verilmez.

Koruma ve güvenlik hizmetinde kullanılacak *silah ve teçhizat, ilgili kişi veya kuruluş tarafından temin edilir.*

Özel güvenlik şirketleri ateşli silah alamaz ve bulunduramazlar.

Ancak özel güvenlik şirketlerine, *para ve değerli eşya nakli, geçici süreli koruma ve güvenlik hizmetlerinde kullanılmak üzere*, özel güvenlik eğitimi veren kurumlara, silah eğitiminde kullanılmak üzere, komisyonun kararı ve valinin onayı ile silah alma, kullanma ve taşıma izni verilebilir.

GÖREV ALANI

Madde 9 - “Özel güvenlik görevlileri 7 nci maddede sayılan yetkileri sadece görevli oldukları süre içinde ve görev alanlarında kullanabilirler.

Özel güvenlik görevlileri silahlarını görev alanı dışına çıkaramazlar.

- a) İşlenmiş bir suçun sanığı
- b) Suç işleyeceğinden kuvvetle şüphe edilen kişinin takibi,
- c) Dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması,
- d) Para ve değerli eşya nakli
- e) Cenaze töreni gibi

Güzergâh ifade eden durumlarda güzergâh boyu görev alanı sayılır.

Görev alanı, zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir.

Kişi korumasında çalışan özel güvenlik görevlilerinin görev alanı;

Koruduğu kişi ile birlikte olduğunda ülke geneli,

Koruduğu kişi olmaksızın kişi koruma izni verilen ilin sınırlarıdır.”

Zor kullanma ve yakalama yetkilerinin kullanılmasını gerektiren olaylar en seri vasıtayla yetkili genel kolluğa bildirilir; yakalanan kişi ve zapt edilen eşya genel kolluğa teslim edilir.

ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİLERİNDE ARANACAK ŞARTLAR

Madde 10 - Özel güvenlik görevlilerinde aşağıdaki şartlar aranır:

a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.

b) Silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak.

c) 18 yaşını doldurmuş olmak.

d) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile;

1) Kasten işlenen bir suçtan dolayı *bir yıl* veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olmamak.

2) **Affa uğramış olsa bile;** Devletin güvenliğine, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık ve fuhuş suçlarından **mahkûm olmamak.**

3) Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, özel hayata ve hayatın gizli alanına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarından dolayı hakkında devam etmekte olan bir **soruşturma** veya **kovuşturma** bulunmamak.”

f) Görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile özürlü bulunmamak.

g) 14 üncü maddede belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla tamamlamış olmak.

h) Güvenlik soruşturması olumlu olmak.”

ÇALIŞMA İZNI

Madde 11 - “Özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilecekler ile özel güvenlik şirketlerinde, alarm izleme merkezlerinde ve özel güvenlik eğitimi verecek kurumlarda kurucu ve/veya yönetici olarak çalışacaklar hakkında valilikçe *güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması* yapılır.

Soruşturma sonucu olumlu olanlara, bu Kanununun 14 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla bitirmiş olmak şartıyla, valilikçe çalışma izni verilir.

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması **bir ay** içinde tamamlanır.

Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması her kimlik verilmesi veya ihtiyaç duyulması halinde yenilenir.

Şirketlerde eğitici ve temsilci olacaklar ile şirket ortağı tüzel kişi ortaklarında da kuruculara aranan şartlar aranır ve güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılır.”

Göreve başlayan özel güvenlik görevlileri işveren tarafından *onbeş gün* içinde valiliğe bildirilir.

“Yönetici veya özel güvenlik görevlisi olabilme şartlarını taşımadığı veya bu şartlardan herhangi birini sonradan kaybettiği tespit edilenlerin *kimliği iptal edilir.*”

Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı veya irtibatı olduğu tespit edilen kişiler, özel güvenlik alanında faaliyet yürüten şirket veya birimlerde çalışamazlar.”

KİMLİK

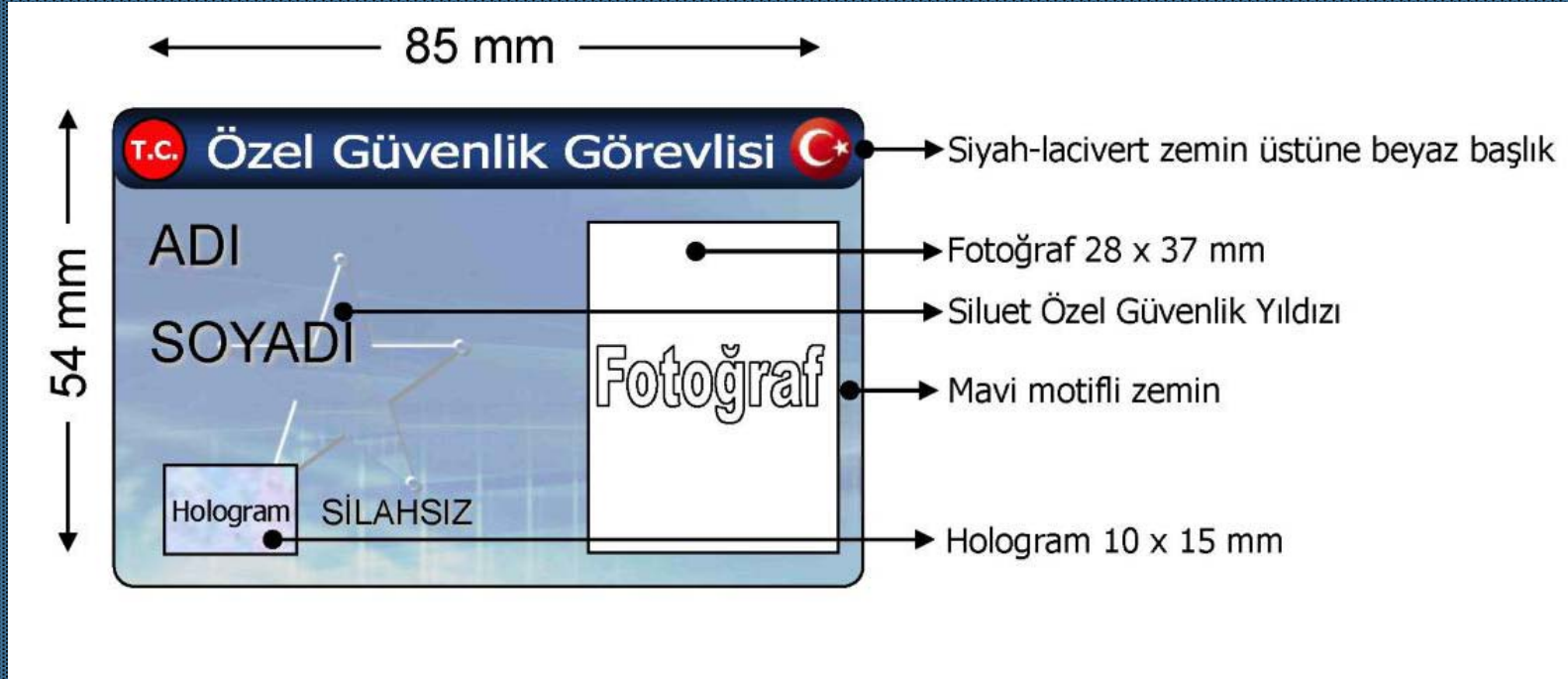
Madde 12 - Özel güvenlik görevlilerine valilikçe kimlik kartı verilir. Kimlik kartında görevlinin **adı** ve **soyadı** ile **silahlı** ya da **silahsız** olduğu belirtilir.

Kimlik kartı görev alanı ve süresi içerisinde herkes tarafından görülebilecek şekilde yakaya takılır.

Üzerinde kimlik kartı olmayan özel güvenlik görevlileri Kanununun 7 nci maddesinde sayılan yetkileri kullanamazlar.

Herhangi bir sebeple görevinden ayrılan özel güvenlik görevlileri işveren tarafından **on beş gün** içinde valiliğe bildirilir.

SİLAHSIZ ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİ KİMLİK KARTI

SİLAHSIZ ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİ KİMLİK KARTI

ARKA YÜZ

T.C. VALİLİĞİ
Özel Güvenlik Görevlisi Kimlik Kartı

T.C. Kimlik No: 00000000000 Kimlik Kartı Seri No: 00000000000.00

Doğum Tarihi: 00.00.0000 Düzenlendiği Tarih: 00.00.0000

Doğum Yeri: Geçerlilik Tarihi: 00.00.0000

Kan Grubu: XX Rh (X)

Bu kimlik kartı hüviyet yerine kullanılamaz.
Bulunan kimlik kartının en yakın genel kolluk kuvvetine derhal teslimi gerekir.

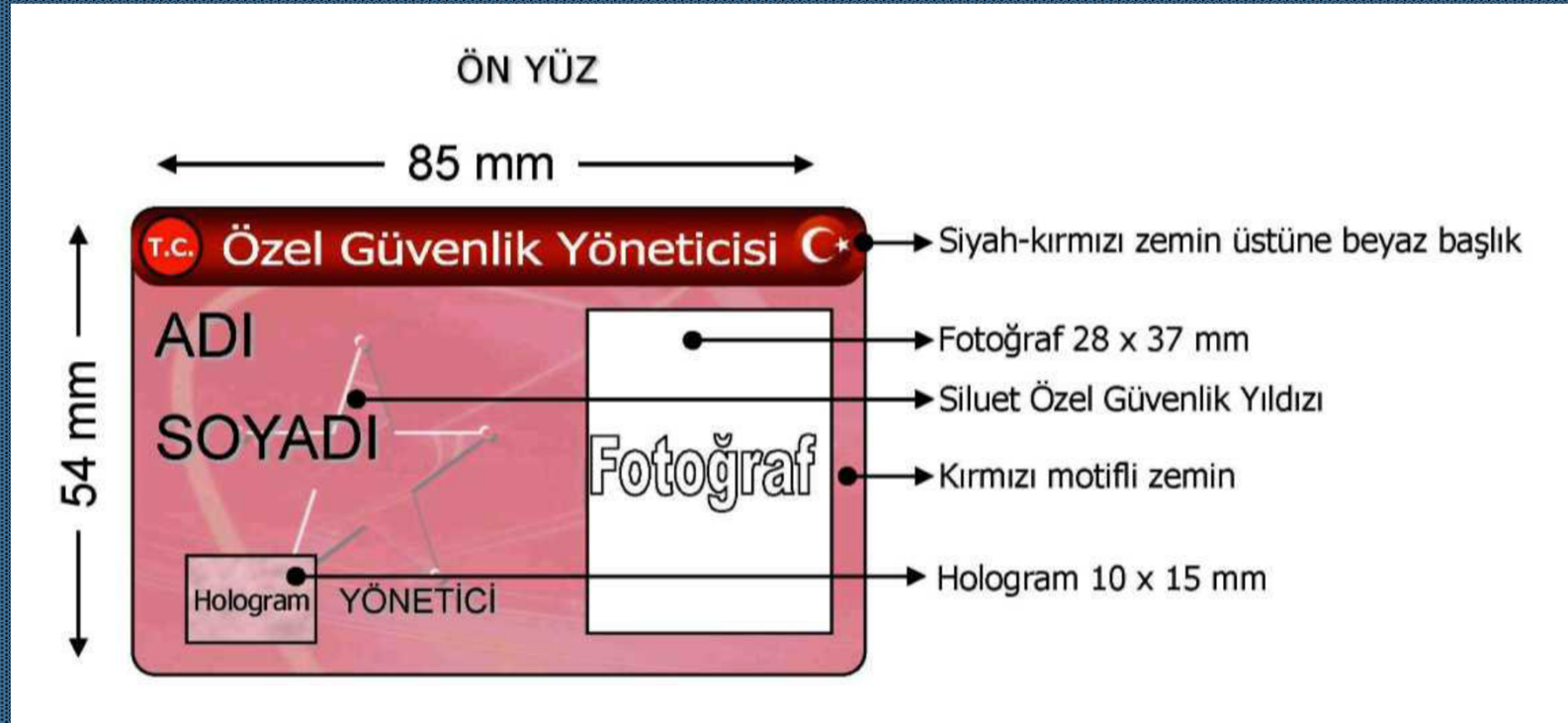
Kimliğin verildiği valilik

Mavi motifli zemin

Barkot 5 x 26 mm

Genel hükümler

ÖZEL GÜVENLİK YÖNETİCİSİ KİMLİK KARTI

ÖZEL GÜVENLİK YÖNETİCİSİ KİMLİK KARTI

ARKA YÜZ

The diagram shows the back of a Special Security Officer Identity Card (Özel Güvenlik Yöneticisi Kimlik Kartı) with various fields and a barcode. Annotations point to specific features:

- Kimliğin verildiği valilik**: Points to the header text "T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI Özel Güvenlik Yöneticisi Kimlik Kartı".
- Kırmızı motifli zemin**: Points to the red background of the card.
- Kurumunun Faaliyet İzin Belge Numarası***: Points to the "Kurumu: XXX.XXXX.0000" field.
- Barkot 5 x 26 mm**: Points to the barcode.
- Genel hükümler**: Points to the disclaimer text at the bottom of the card.

Card Fields:

T.C. Kimlik No: 00000000000	Kimlik Kartı Seri No: 00000000000.00
Doğum Tarihi: 00.00.0000	Düzenlendiği Tarih: 00.00.0000
Doğum Yeri:	Geçerlilik Tarihi: 00.00.0000
Kan Grubu: XX Rh (x)	Kurumu: XXX.XXXX.0000

Barcode: A standard 1D barcode.

Disclaimer: Bu kimlik kartı hüviyet yerine kullanılamaz. Bulunan kimlik kartının en yakın genel kolluk kuvvetine derhal teslimi gerekir.

KIYAFET

Madde 13 - Özel güvenlik görevlileri görev alanı içinde ve süresince üniforma giyerler. Görevin ve işyerinin özelliği nedeniyle gerekli görülen hallerde **sivil kıyafetle** görev yapılmasına komisyon izin verebilir.

EĞİTİM

Madde 14 -Özel güvenlik temel eğitimi teorik ve pratik eğitim ile silah eğitiminden oluşmak üzere **yüz yirmi** ders saatinden;

Yenileme eğitimi **altmış** ders saatinden az olmamak üzere düzenlenir.

Yükseköğretim kurumlarının güvenlikle ilgili fakülte ve meslek yüksek okullarından mezun olanlar ile fakülte veya meslek yüksek okullarının güvenlikle ilgili bölümlerinden mezun olanlarda silah eğitimi dışında özel güvenlik temel eğitimi şartı aranmaz.

Genel kolluk kuvvetlerinden ve Milli İstihbarat Teşkilatından emekli olanlar ile en az *beş yıl* bu görevlerde çalıştıktan sonra kendi istekleriyle görevlerinden ayrılmış olanlarda, özel güvenlik temel eğitimi şartı ve Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen eğitim şartı aranmaz.

Özel güvenlik eğitimi, ücreti karşılığında İçişleri Bakanlığınca verilebileceği gibi, Bakanlıktan faaliyet izni alan özel eğitim kurumlarınca da verilebilir.

Yeterli bina, araç, gereç ve personel bulunması şartıyla özel güvenlik yenileme eğitimi, valiliğin izniyle güvenlik hizmetinin sağlandığı yerde verilebilir.

TAZMİNAT

Madde 15 - Bu Kanunda yazılı görevleri yerine getirirken yaralanan, sakatlanan özel güvenlik görevlilerine veya ölen özel güvenlik görevlisinin kanuni mirasçılara, iş sözleşmesinde veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen miktar ve esaslar çerçevesinde tazminat ödenir.

Ancak, genel hükümlere göre daha yüksek miktarda tazminat ödenmesine mahkemelerce hükmedilmesi halinde, iş sözleşmesine veya toplu iş sözleşmesine dayanılarak ödenen tutarlar mahsup edilir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında bu Kanunda yazılı görevleri yerine getirirken yaralanan, sakatlanan özel güvenlik görevlilerine veya ölen özel güvenlik görevlilerinin kanuni mirasçılara; iş sözleşmesi, toplu iş sözleşmesi veya **2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun** hükümlerinde belirtilen tazminat miktarlarından hangisi yüksek ise o miktar ödenir.

NAKDÎ TAZMİNAT ÖDEME MİKTARLARI

Nakdî tazminatın tespitine esas tutulacak aylık, tazminat verilmesine dair karar tarihindeki **en yüksek devlet memuru aylığının** (Ek gösterge dahil) brüt tutarıdır.

Ölenlerin kanuni mirasçalarına, en yüksek devlet memuru brüt aylığının (Ek gösterge dahil) **100 katı** tutarında Nakdî tazminat ödenir.

Sakatlanma halinde; ilgili sosyal güvenlik kurumu veya Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına belirlenecek sakatlık derecesine göre; **ölenler için ödenen miktarın % 25 ile % 75'i** arasında Nakdî tazminat ödenir.

NAKDÎ TAZMİNAT ÖDEME MİKTARLARI

Yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği olmaksızın sürdüremeyecek şekilde malû olanlara; karar tarihindeki en yüksek devlet memuru aylığının (Ek gösterge dahil) **200 kati** tutarında Nakdî tazminat ödenir.

NAKDÎ TAZMİNAT ÖDEME MİKTARLARI

1 Ocak 2010 Tarihi İtibariyle Ödenen Nakdi Tazminat Miktarları :

Ölüm halinde 56.472,75 TL . Nakdî tazminat ödenmektedir.

Yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği olmaksızın sürdüremeyecek şekilde malû olanlar için **112.945,50 TL** .

Nakdî tazminat ödenmektedir.

Nakdi tazminat miktarları memur maaş katsayısının artması ile birlikte değişmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : YASAKLAR VE CEZA HÜKÜMLERİ

GÖREV DIŞINDA ÇALIŞTIRMA YASAĞI

Madde 16 - Özel güvenlik personeli, Kanunda belirtilen koruma ve güvenlik hizmetleri dışında başka bir işte çalıştırılmaz.

GREV YASAĞI

Madde 17 - Özel güvenlik personeli greve katılamaz.

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA YASAĞI

Madde 18 - Özel güvenlik görevlileri lokavt dolayısıyla işten uzaklaştırılmaz

SUÇLAR VE CEZALAR:

Madde 19- Bu Kanunda öngörülen adlî suçlar ve cezalar şunlardır:

A) Bu Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik iznini almadan özel güvenlik görevlisi istihdam eden kişiler veya kuruluşların yöneticileri *üç aydan bir yıla kadar hapis* veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

B) Bu Kanunun 5 inci maddesinde belirtilen faaliyet iznini almadan özel güvenlik faaliyetinde bulunan şirketlerin kurucu ve yöneticilerine, bu Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen izni almadan özel güvenlik birimi oluşturan kurum ve kuruluşların yöneticileri, bu Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen izni almadan özel güvenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşların yöneticileri, **üç aydan bir yıla kadar hapis** ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Bu şekilde cezalandırılan kişiler, özel güvenlik şirketlerinde ve özel güvenlik eğitimi veren kurumlarda kurucu ve yönetici olamazlar.

C) Bu Kanununun 11 inci maddesine göre çalışma izni verilmeyen kişileri özel güvenlik görevlisi olarak istihdam eden kişi, kurum, kuruluş veya şirketlerin yetkilileri, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu kişilerin silâhlı olarak çalıştırılmış olması hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

D) Bu Kanunun 21 inci maddesinde belirtilen özel güvenlik *malî sorumluluk sigortasını* yaptırmadan özel güvenlik görevlisi istihdam eden kişi; kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticileri istihdam ettikleri her kişi için *yüz elli gün adlî para cezası* ile cezalandırılır.

E) Bu Kanunda belirtilen faaliyet iznini almadan özel güvenlik hizmeti veya özel güvenlik eğitimi verdiğini ilân eden veya reklam yapan kişi; kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticileri, *altı aya kadar hapis* ve elli günden az olmamak üzere adlî para cezası ile cezalandırılır.

“İDARİ PARA CEZASI VEYA YAPTIRIM GEREKTİREN FİLLER

Madde 20- Bu Kanunda öngörülen idari para cezasını veya yaptırımını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Özel güvenlik kimlik kartını başkasına kullandıran özel güvenlik yöneticisi ve görevlisine **üçbin Türk Lirası** idari para cezası verilir ve bu kişilerin özel güvenlik kimlik kartı valilikçe iptal edilir. Bu kişiler bir daha özel güvenlik alanında çalışamazlar.

b) Diğer kişi, kurum ve kuruluşlara sağlanacak özel güvenlik hizmetini 5 inci maddede belirtilen süre içinde ilgili valiliğe bildirmeyen özel güvenlik şirketlerine her bildirim için **üçbin Türk Lirası** idari para cezası verilir.

c) 6 ncı madde uyarınca mülki idare amirlerince istenen ilave tedbirleri almayan kişi, kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticilerine *altıbin Türk Lirası* idari para cezası verilir.

d) Mülki idare amirinin veya birlikte görev yapılan yetkili genel kolluk amirinin verdiği emirleri yerine getirmeyen veya bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de bu suç ile ilgili yetkili genel kolluğa bilgi vermeyen özel güvenlik yöneticisi ve görevlileri ile bu emrin yerine getirilmemesi eylemine sebep olan özel güvenlik yöneticisi ve görevlisinin bağlı oldukları kişi, kurum, kuruluş veya şirket yetkilileri *bir yıl süreyle özel güvenlik alanında görev alamazlar.*

e) Geçerli mazereti olmadan denetim esnasında güvenlik sorumlusunu veya yöneticiyi bulundurmayan, denetim kapsamındaki bilgi, belge ve kayıtları vermeyen kişi, kurum, kuruluş ve şirketlere **beşbin Türk lirası**, denetimlerde tespit edilip giderilmesi istenen eksiklikleri gidermeyen kişi, kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticilerine **altıbin Türk Lirası** idari para cezası verilir.

f) Özel güvenlik görevlisini koruma ve güvenlik hizmetleri dışında başka bir işte çalıştıran, üniforma giydirmeyen veya izin verilen dışında teçhizat giydirerek çalıştıran kişi, kurum ve kuruluşlara her tespit için **üçbin Türk Lirası** idari para cezası verilir.

g) 11 inci maddenin ikinci fıkrası ile 12 nci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen bildirimleri süresinde yerine getirmeyenlere *üçbin Türk Lirası* idari para cezası verilir.

h) Yetkili genel kolluk kuvvetlerine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla direnen veya cebir kullanan ya da tehdit eden özel güvenlik yöneticisi ve görevlisi ile ateşli silâhını bu Kanuna aykırı veya görev alanı dışında kullanan, görevi dışında üniforması ile toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katıldığı tespit edilen özel güvenlik görevlilerinin *özel güvenlik kimlik kartı valilikçe iptal edilir*. Bu kişiler bir daha özel güvenlik alanında çalışamazlar.

ı) Grev yasağına uymayan özel güvenlik görevlileri *altı ay süreyle* özel güvenlik alanında görev alamazlar.

Bu maddede öngörölen cezalar mahalli mülki amir tarafından verilir.”

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM : ÖZEL GÜVENLİK MALİ SORUMLULUK SİGORTASI

Madde 21- Özel hukuk tüzel kişileri ve özel güvenlik şirketleri, istihdam ettikleri özel güvenlik görevlilerinin üçüncü kişilere verecekleri zararların tazmini amacıyla özel güvenlik malî sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadır.

DENETİM

Madde 22 - İçişleri Bakanlığı ve valilikler özel güvenlik hizmetleri kapsamında, özel güvenlik birimlerini, özel güvenlik şirketlerini ve özel güvenlik eğitimi veren kurumları denetlemeye yetkilidir. Denetimin mahiyeti, kapsamı, usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

Denetim sonucu tespit edilen eksikliklerin ilgili kişi, kurum, kuruluş ve şirketlerce verilen süre içinde giderilmesi zorunludur.

“Amacı dışında faaliyet gösterdiği veya suç kaynağına dönüştüğü ya da terör örgütlerine aidiyeti, irtibatı ya da iltisakı bulunduğu tespit edilen şirketlerin faaliyet izni iptal edilir.

Bu şekilde faaliyet izni iptal edilen şirketlerin kurucu, temsilci ve yöneticileri özel güvenlik alanında faaliyette bulunamazlar.”

CEZA UYGULAMASI

Madde 23- Özel güvenlik görevlileri, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı **kamu görevlisi gibi** cezalandırılır.

Özel güvenlik görevlilerine karşı görevleri dolayısıyla suç işleyenler kamu görevlisine karşı suç işlemiş gibi cezalandırılır.

**ÖZEL GÜVENLİK
HİZMETLERİNE DAİR
KANUNUN
UYGULANMASINA İLİŞKİN
YÖNETMELİK**

Tanımlar: Bu yönetmelikte geçen;

Kanun: 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunu,

Bakanlık: İçişleri Bakanlığı'nı,

Komisyon: Her ilde vali yardımcısının başkanlığında, il emniyet müdürlüğü, il jandarma komutanlığı, ticaret odası başkanlığı ve sanayi odası başkanlığı temsilcilerinden oluşan özel güvenlik komisyonunu,

Merkezi Sınav Komisyonu: Özel güvenlik eğitimi sonunda yapılacak olan yazılı ve uygulamalı sınavları yürütmek üzere, Bakanlıkça belirlenecek bir mülki idare amirinin başkanlığında bir üyesi Jandarma Genel Komutanlığından olmak üzere beş kişiden oluşan komisyonu,

Uygulamalı Sınav Komisyonu: Özel güvenlik eğitimi sonunda illerde yapılacak olan uygulamalı sınavları yürütmek üzere, vali tarafından oluşturulacak en az 3 kişiden müteşekkil komisyonu veya komisyonları,

Özel güvenlik birimi: Bir kurum veya kuruluşun güvenliğini sağlamak üzere, kendi bünyesinde kurulan birimi,

Özel güvenlik şirketi: Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulan ve üçüncü kişilere koruma ve güvenlik hizmeti veren şirketleri,

Özel eğitim kurumu: Özel güvenlik görevlileri ve yönetici adaylarına özel güvenlik eğitimi vermek üzere Bakanlığın izniyle kurulan eğitim kurumlarını,

Alarm izleme merkezi : konut, işyeri ve tesislerin güvenliğini sağlamak amacıyla, teknik donanım kullanarak bunları izleyen işletmeleri,

Yönetici: Özel güvenlik şirketlerinde ve alarm izleme merkezlerinde özel güvenlik görevlilerine emir ve komuta etme, alınacak güvenlik tedbirlerini, bunların yerini, sırasını ve zamanını belirleme ve değiştirme yetki ve sorumluluğuna sahip olan yöneticiler ile özel güvenlik eğitim kurumlarında eğitimden sorumlu olan yöneticileri,

Özel güvenlik görevlisi: Kanun kapsamında özel koruma ve güvenlik hizmetini yerine getirmek amacıyla istihdam edilen kişileri, ifade eder.

Özel Güvenlik Komisyonunun Görevleri:

Özel güvenlik komisyonunun görevleri şunlardır:

A) İşi veya konumu sebebiyle korunma ihtiyacı duyan kişinin talebi üzerine, özel güvenlik personeli istihdam etmek veya özel güvenlik şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle güvenliğin sağlanmasına karar vermek,

B) Kurum ve kuruluşların talebi üzerine, işyerinin, çalışanların ve tesislerin özel güvenlik birimi kurmak veya özel güvenlik şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle güvenliğin sağlanmasına karar vermek,

C) Özel güvenlik hizmetini yerine getirecek **azami personel sayısını**, bulundurulabilecek veya taşınabilecek silah ve teçhizatın miktar ve niteliğini, gerektiğinde kişiler, özel güvenlik birimleri veya özel güvenlik şirketleri tarafından alınacak fiziki ve aletli güvenlik tedbirleri belirlemek,

D) Para ve değerli eşya naklinde veya geçici süreli koruma ve güvenlik hizmetlerinde kullanılmak üzere özel güvenlik şirketlerince ve eğitimde kullanılmak üzere özel eğitim kurumlarında bulundurulabilecek veya taşınabilecek **silah sayısını ve niteliğini** belirlemek,

E) Koruma ve güvenlik hizmetinin yerine getirileceği *alanı belirlemek* ve zorunlu hallerde görev alanını genişletmek,

F) Para ve değerli eşya nakli veya cenaze töreni gibi kamuya açık ya da umumi mahallerde sağlanan özel güvenlik hizmetlerinde kamu hürriyetlerinin korunması amacıyla *gerektiğinde sınırlandırıcı kararlar almak*,

G) Özel güvenlik uygulamasının sona erdirilmesine ilişkin talepleri karara bağlamak,

H) Özel güvenlik faaliyetleriyle ilgili denetim sonucunda, valinin talebi üzerine alınacak tedbirleri kararlaştırmak,

I) Kanun ve Yönetmelikte belirtilen diğer hususlar ile vali tarafından görüşülmesi istenen konuları görüşüp karara bağlamak.

Özel Güvenlikle İlgili İzinlerin Verilmesi:

Kanun kapsamında özel güvenlik, kişiler tarafından özel güvenlik görevlisi istihdam edilerek; kurum veya kuruluş bünyesinde özel güvenlik birimi kurularak veya özel güvenlik şirketlerinden hizmet satın alınmak suretiyle sağlanabilir.

Özel güvenlik hizmetinin ne şekilde sağlanacağı kişi veya kuruluşlar tarafından belirlenir.

Özel Güvenlik İzni:

Kişi ve kuruluşlar, özel güvenlik izni için valiliğe yapacakları başvuruda özel güvenlik hizmetinin konusunu, özel güvenlik hizmetinin ne şekilde yerine getirileceğini, hizmetin azami olarak kaç personel eliyle yürütüleceğini, ihtiyaç duyulacak silah ve teçhizatın miktar ve niteliğini belirtir.

Valilik tarafından özel güvenlik talebine ilişkin gerekli inceleme yapıldıktan sonra Komisyon, özel güvenlik izninin verilip verilmemesine, özel güvenliğin sağlanmasına ilişkin yöntem ve özel güvenlik hizmetini yerine getirecek *azami personel sayısına*, bu amaçla bulundurulacak veya taşınacak silahların *azami sayısına* karar verir.

Özel güvenlik izni verilen kurum veya kuruluşun talebi olması halinde; özel güvenlik görevlilerinin izin veya istirahat gibi durumlarda yerine geçici personel görevlendirilebilmesi, hizmette aksama veya zafiyete düşülmesinin önüne geçilebilmesini temin etmek ve geçici özel güvenlik hizmetleri de dahil olmak üzere ihtiyaç duyulan yerlerde görevlendirmek amacıyla, Komisyonca il genelinde verilen *özel güvenlik görevlisi kadrosunun %10'unu aşmayacak şekilde* personel istihdam etme izni verilebilir.

Genel güvenlik kapsamında korunmanın mümkün olduğu ya da özel koruma ve güvenlik uygulamasının kamu hürriyetlerinin korunması açısından sakıncalı görüldüğü hallerde özel güvenlik izni verilmemesine karar verilir ve bu kararın gerekçesi de belirtilir. Özel güvenlik izni için yapılan müracaatlar *en geç (on) iş günü içinde neticelendirilir.*

Komisyonun özel güvenlik izni verilmesi ya da verilmemesi yönündeki kararları *valinin onayına sunulur.*

Özel güvenlik izni verilen kişi ve kuruluşlar için *Özel Güvenlik İzin Belgesi düzenlenir.*

Özel güvenlik izni verilen kişilerde veya yerlerde istihdam edilen özel güvenlik *personelinin listesi* ve özel güvenlik *mali sorumluluk sigortası* poliçelerinin birer sureti, personelin göreve başladığı tarihten itibaren *on beş gün içinde*, geçici veya acil özel güvenlik izinlerinde ise müracaat sırasında valiliğe verilir.

İlk defa işe başlama veya ayrılma, özel güvenlik şirketlerinin hizmet verdiği yerlerde görev yapan özel güvenlik görevlilerinin yer değişimleri, kurum ve kuruluşlar arasındaki personel değişiklikleri ile ayrı izin belgesine sahip birimleri arasındaki değişikliklerde *göreve başlama ve görevden ayrılma* bildirimleri *onbeş gün içinde* Valiliğe bildirilir.

Geçici ve Acil Durumlarda Özel Güvenlik İzni:

Toplantı, konser, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde, para veya değerli eşya nakli veya cenaze töreni gibi geçici veya acil hallerde, özel güvenlik izni *vali tarafından verilir.*

Geçici ve acil hallerde özel güvenlik izni, hizmeti yerine getirecek *güvenlik şirketi tarafından* alınır. Geçici özel güvenlik izni için valiliğe söz konusu *etkinliğin başlamasından en az 48 saat önce müracaatta bulunulur.* Valiliğe yapılan müracaatlar faaliyetin başlamasından en geç *24 saat öncesinde neticelendirilir.* Valinin takdiri ile acil hallerde bu süreler uygulanmaz.

Güvenliğin sağlaması için ilgili Şirket tarafından öngörölen tedbirlerin yetersiz görölmesi halinde valilik *ilave tedbirler* alınmasını veya *güvenlik planının* değiştirilmesini istemeye yetkilidir.

İznin konusu para ve değerli eşya nakli ise ayrıca, taşınacak silahlar ve kullanılacak araçlar başvuru dilekçesinde belirtilir.

Bankaların özel güvenlik birimlerince gerçekleştirilecek *para nakli için özel güvenlik izni alınmaz*

Koruma ve Güvenlik Planları

Özel güvenlik birimleri ve özel güvenlik şirketleri, bu Yönetmelik kapsamında güvenlik hizmeti verecekleri tesis ve alanlara ilişkin koruma ve güvenlik planlarının bir örneğini *otuz gün* içerisinde valiliğe verir.

Valilik, koruma ve güvenlik planlarında değişiklik yapılmasını veya plandaki yetersizliklerin otuz gün içerisinde giderilmesini isteyebilir.

Mülki İdare Amirlerinin Yetkisi:

Mülki idare amirleri;

Özel güvenlik uygulamasını ve özel güvenlik tedbirlerini halkın can ve mal güvenliğinin ve kamu hürriyetlerinin korunması amacıyla denetlemeye,

Özel güvenlik görevlilerinin yetkisini aşan uygulamaları kaldırmaya,

Alınan güvenlik tedbirlerinin değiştirilmesini veya ilave tedbirler alınmasını istemeye yetkilidir.

Özel güvenlik kapsamında korunan ve güvenliği sağlanan yerlerde can ve mal güvenliğinin ciddi şekilde tehlikeye düştüğü veya düşeceği anlaşıldığında, mülki idare amirleri genel kolluğu görevlendirir.

Bu takdirde özel güvenlik birimi ve özel güvenlik personeli *mülki idare amirinin* ve *genel kolluk amirinin* emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Önleyici Arama Yapılması:

Görev alanında, can ve mal güvenliğinin ve kamu düzeninin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi, taşınması veya bulundurulması yasaklanmış her türlü silah, patlayıcı madde veya eşyanın tespit edilmesi amacıyla detektörle, x-ray cihazından geçirerek veya Kanunda belirtilen durumlarda *gerektiğinde üst araması* yapılabilir.

Kamuya açık alanlarda üst araması, 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan *Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği* hükümlerine göre yapılır.

Bu alanlarda özel güvenlik görevlilerince yapılacak üst araması *genel kolluğun gözetim ve denetiminde* yapılır.

Arama sırasında yakalanan kişiler veya el konulan madde ve cisimler, yasal işlemi yapılmak üzere bir tutanakla genel kolluğa teslim edilir.

Arama kişinin *aynı cinsiyetindeki* görevli tarafından yapılır.

Tabii Afet Hallerinde Yardım Yükümlülüğü

Özel güvenlik görevlileri, görev alanı içerisinde meydana gelebilecek yangın, deprem ve sel gibi tabii afetlerde arama ve kurtarma görevlilerine yardımcı olmakla yükümlüdür.

Suça El Koyma

Özel güvenlik birimleri ve görevlileri, görev alanında bir suçla karşılaştığında suça el koymak, suçun devamını önlemek, sanığı tespit ve yakalama ile olay yerini ve suç delillerini muhafaza ve yetkili genel kolluğa teslim etmekle görevli ve yetkilidir.

Bunlar genel kolluğun olaya el koymasından itibaren araştırma ve *delil toplama faaliyetine* genel kolluğun talebi halinde *yardımcı olur*.

Özel Güvenlik Görevlisi Çalışma İzni

Özel güvenlik görevlisi çalışma izni için yapılacak başvurulara aşağıdaki belgeler eklenir.

- a) Diploma fotokopisi,
- b) T.C. Kimlik Numarası,
- c) Dört adet vesikalık fotoğraf,
- d) Sağlık raporu,
- e) Özel güvenlik temel eğitimi sertifikası.

Başvuru sahiplerinden haklarında, yapılacak güvenlik soruşturması olumlu olanlara, ruhsat harcını yatırdıkları takdirde, kendilerine “Özel güvenlik Görevlisi Kimlik Kartı” verilir.

Güvenlik soruşturması özel güvenlik eğitimi devam ederken de yaptırılabilir. Bu takdirde başvuru sırasında özel güvenlik temel eğitimi sertifikası istenmez

Sağlık Şartları

Özel güvenlik görevlisi çalışma izni verilebilmesi için, Kanununun 10 uncu maddesinde sayılan şartların yanı sıra aşağıda belirtilen hususları kapsayacak şekilde, bir hastaneden veya yeterli bir sağlık kuruluşundan alınan “özel güvenlik görevlisi olur” ibareli sağlık raporu istenir.

a) Psikiyatri: Psikiyatrik bir hastalık veya kişilik bozukluğu (Psikopati); alkol ve uyuşturucu bağımlılığı olmamak.

b) Nöroloji: Özel güvenlik hizmetini yerine getirmesine engel teşkil edebilecek nörolojik rahatsızlığı olmamak.

c) Göz: Körlük, gece körlüğü olmamak.

d) Kulak Burun Boğaz (KBB): Özel güvenlik hizmetini yap-masını engel teşkil edebilecek işitme kaybı olmamak.

Üniforma ve Teçhizat:

Özel güvenlik şirketlerince kullanılacak üniforma ve üniformayı tamamlayan unsurlar ile teçhizat *Bakanlıkça onaylanır.*

Özel güvenlik görevlileri gece görevinde, spor müsabakalarında, konser ve sahne gösterilerinde üniformanın üzerine, arkasında ışığı yansıtan *“ÖZEL GÜVENLİK”* ibaresi yazılı yeleği giyerler.

Alarm İzleme Merkezleri: Alarm izleme merkezi kurma ve işletme için yeterlilik belgesi **valiliklerce verilir.**

Alarm izleme merkezleri, alarm sistemleri aracılığıyla sürekli olarak yapılan izleme sırasında gelen ihbarları değerlendirir ve teknik bakımdan doğrulanan ihbarları, sorumluluk bölgesindeki genel kolluğa en kısa zamanda bildirir.

Alarm izleme merkezlerinde özel güvenlik kimlik kartı bulunan kişiler çalıştırılır.

Silah Bulundurma ve Taşıma İzni Verilmesi

Koruma ve güvenliğin sağlanabilmesi için fiziki önlemlere ve güvenlik cihazlarına öncelik verilir. Komisyon, orantılılık ilkesine uygun olarak canlılar üzerinde kalıcı etkisi olmayan *kimyasalların kullanılmasına izin verebilir.*

Görev alanında ateşli silah taşıyacak özel güvenlik görevlilerinde, **6136 sayılı Kanun** ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikte belirtilen şartlar aranır

Silahların Temini:

Komisyonun kararı üzerine, özel güvenlik izni verilen kişi veya tesise valilikçe ateşli silah alma yetkisi verilir. Ateşli silahların, bunların fişek ve tesisatlarının özel oda, kasa veya demir kuşaklı ve takviye kilitli dolaplarda muhafaza edilmesi zorunludur.

Kanunun 11 inci maddesi beşinci fıkrasında sayılan şahıslardan, *kendi adına taşıma ruhsatlı silahı olan* özel güvenlik görevlileri bu silahlarını özel güvenlik hizmetlerinde kullanabilirler. Bunun için koruma ve güvenliği sağlanacak kişi, kurum veya kuruluşun Komisyona müracaat ederek izin alması gerekir.

Tabanca Dışındaki Silahlar

Görevin niteliği *uzun namlulu silah* bulundurmaya ve taşımaya gerektiriyorsa, Uzun namlulu silahın niteliği ve sayısı komisyonun kararı ve valinin onayı ile tayin edilir.

Silahların Kaydı

Bulundurulmasına ve taşınmasına izin verilen her türlü ateşli silah, *“Silah Bulundurma Kayıt Defteri”ne işlenir.*

Ateşli silahlar, özel güvenlik izni verilen kişi veya kuruluş tarafından, *“Silah Demirbaş Defteri”* ne de kaydedilir.

Görev alanında muhafaza edilen ateşli silahlar, özel güvenlik görevlilerince *“Devir Teslim ve Rapor Defteri”* ne imza karşılığı devir teslim edilir.

Özel güvenlik görevlileri, ateşli silahları Kanunda belirtilen istisnalar dışında görev alanı dışına çıkaramaz.

Taşıma ve Bulundurma Belgesi

Her ateşli silah için “Özel Güvenlik Silah Taşıma/Bulundurma Belgesi” düzenlenir. Bu silahla görev yapacak özel güvenlik görevlisi, kimlik kartı ve görev belgesiyle beraber bu belgeyi de taşımak zorundadır.

Kişi koruma ile para ve değerli eşya nakli yapacak özel güvenlik görevlisi ise görev belgesini de beraberinde bulundurur.

Fişek Temini ve Nakli:

Bulundurulmasına ve taşınmasına izin verilen her silah için *yirmi beş adet fişek* alınmasına izin verilir. Fişek miktarı Komisyonun kararı ve valinin onayı ile görev yeri ve niteliğine göre arttırılabilir. Görev nedeniyle sarf edilen ve miktarı bir tutanakla tespit edilen eksik fişeklerin tamamlanmasına izin verilir.

Ateşli silah eğitiminde kullanılacak fişekler bu sınırlamaya tabi değildir. Programlı eğitimleri dışında personeline atış eğitimi yaptıracak kişi ve kuruluşlara talepte bulunmaları halinde fişek almalarına genel kollukça izin verilir.

Silah ve Fişeklerin Devri:

Özel güvenlik izni veya silah bulundurma ve taşıma izni iptal edilen veya ihtiyaç fazlası bildiriminde bulunan kişi ve kuruluşlara ait silah ve fişekler genel hükümlere göre devredilir. *Altı ay içinde devir* gerçekleştirilmez ise, takip eden *iki ay içerisinde* silahın ait olduğu kişi veya kurum 6136 sayılı Kanuna göre ruhsat başvurusunda bulunmak zorundadır. Süresi içerisinde ruhsatlandırılmayan silahlar *müsadere* edilmek üzere adli makamlara intikal ettirilir.

Devredilecek, hibe ya da imha edilecek veya satılacak silahlar için Bölge Kriminal Polis Laboratuvarlarından *ekspertiz raporu* aldırılır.

Eğitim Programı

Madde 33- Özel güvenlik eğitimine alınan adaylar asgari **yüz yirmi saatlik** eğitime tabi tutulur. Programın **yirmi saati silah ve atış eğitimine ayrılır.**

Ateşli silah taşımayacak özel güvenlik görevlilerinin silah ve atış eğitimini alması zorunlu değildir. Bu görevlilerin temel eğitimi **yüz saatten aşağı** olmayacak şekilde düzenlenir.

18 inci madde gereğince alınması gereken "zel güvenlik görevlisi olur" ibareli **sağlık raporu temel eğitimden önce istenir.**

EĞİTİM PROGRAMI

S. NO	DERSİN ADI	TEMEL EĞİTİM	YENİLEME EĞİTİMİ
1	Özel Güvenlik Hukuku ve Kişi Hakları	20 SAAT	10 SAAT
2	Güvenlik Tedbirleri	20 SAAT	10 SAAT
3	Güvenlik Sistem ve Cihazları	5 SAAT	3 SAAT
4	Temel İlk Yardım	10 SAAT	4 SAAT
5	Yangın Güvenliği ve Tabii Felaketlerde Müdahale Tarzı	8 SAAT	4 SAAT
6	Uyuşturucu Madde Bilgileri	2 SAAT	1 SAAT
7	Etkili İletişim	12 SAAT	8 SAAT
8	Kalabalık Yönetimi	10 SAAT	4 SAAT
9	Kişi Koruma	9 SAAT	4 SAAT
10	Genel Kollukla İlişkiler	4 SAAT	2 SAAT
11	Silah Bilgisi ve Atış	20 SAAT	10 SAAT
TOPLAM ÜSTÜN GÜVENLİK		120 SAAT	60 SAAT

Havalimanı ve havaalanlarında istihdam edilecek özel güvenlik görevlileri *Sivil Havacılık Güvenliği* ile *Uyuşturucu Madde* Bilgileri derslerini,

Deniz limanlarında istihdam edilecek özel güvenlik görevlileri, ISPS Kod. çerçevesinde *Deniz Limanı Güvenliği* ve *Uyuşturucu Madde* Bilgileri derslerini, almak zorundadır.

Özel güvenlik temel eğitimi *günlük sekiz saat* ve *haftada kırksekiz saatten* fazla olamaz.

Bir ders saati *kırk dakikadır* ve iki ders arası en az *on dakika* ara verilir.

İhtiyaç halinde aynı ders konusunda ve ikişer dersten fazla olmayacak şekilde *blok ders* yapılabilir.

Haftanın bir günü kursiyerlerin istirahatına ayrılır ve ders yapılmaz.

Fiilen *memur statüsünde* çalışan uzman eğitimciler bir haftada toplam *yirmi saatten* fazla ders veremez ve mesai saatleri içerisinde ders vermek üzere bir haftada sekiz saatten fazla izin alamazlar.

Emekli veya özel sektörde çalışan uzman eğitimciler ise bir haftada *kırkbeş saatten fazla* ders veremezler.

Bir uzman eğitimci gerekli şartlara haiz olsa bile bir eğitim kurumunda *en fazla üç farklı derse* girebilir.

Temel ve yenileme eğitiminde kursiyerlere silah bilgisi ve atış dersi kapsamında *15 metre mesafeden ve 25 fişek* üzerinden atış yaptırılır. Kursiyerlerin atış eğitiminde başarılı kabul edilmesi için *25 adet fişegın en az 15 adedinin* hedefe isabet etmesi gerekir.

Yeterli başarıyı gösteremeyen kursiyerlere ek fişek istihkakı alınmak suretiyle başarılı oluncaya kadar atış yaptırılır.

Atış için alınan fişek istihkaklarının sarf edildiğine dair atış yapılan yerin sorumlusu ve eğitim kurumu yöneticisi tarafından imzalanacak tutanak tutulur.

Silahlı görev yapan özel güvenlik görevlilerine, Kurum/kuruluş veya şirket tarafından *her yıl en az 25 fişek üzerinden hizmet içi eğitim atışı yaptırılır.*

Özel güvenlik görevlisi istihdam edenler, personelin fiziki yeterliliğinin görev müddetince sürmesini sağlamakla yükümlüdür.

Yenileme Eğitimi:

Özel güvenlik görevlileri ile yöneticiler kimlik kartlarının yenilenebilmesi için *beş yılda bir yenileme eğitimi* alır.

Yenileme eğitimi *altmış ders saatinden* oluşur. Yenileme eğitiminin on ders saati silah bilgisi ve atış dersine ayrılır.

Yenileme eğitimi, kendi bünyesinde özel güvenlik birimi olup, *en az yirmi özel güvenlik* görevlisi istihdam edilen yerlerde, yeterli araç-gereç ve materyal ile sınıf ortamı oluşturulması ve il valiliği tarafından uygun görülmesi halinde, fiilen hizmet verilen yerlerde de yapılabilir. Ancak, özel güvenlik şirketlerinden koruma ve/veya güvenlik hizmeti alanlar yerinde yenileme eğitimi yapamazlar.

Eğitim Kurslarına Devam Zorunluluğu

Adayların, özel güvenlik eğitimi süresince verilen derslerin *en az üçte ikisine* devamı zorunludur.

Özel eğitim kurumlarınca, kursun sonunda adayların derslere devam durumunu gösteren devam çizelgesi düzenlenir.

Kabul edilebilir bir özü bulunmaksızın *derslerin %10 undan fazlasına* devam etmeyenlerin kursla iliğuı kesilir. *Kursiyerler devamsızlık haklarını kullanırken bir dersin tamamına katılmamazlık yapamazlar*

Yazılı Sınav:

Yazılı sınav soruları Merkezi Sınav Komisyonu tarafından hazırlanır. Yazılı sınavın yeri, tarihi, başvuru süresi, başvuru sırasında istenecek belgeler ve diğer hususlar en az on beş gün önceden Komisyon tarafından belirlenerek ilan edilir.

Yazılı sınav, eğitim konularının ağırlığına göre ve konuların tamamını kapsayacak şekilde hazırlanan ve *100 sorudan oluşan birinci kısım* ile adayların silah bilgisinin ölçüldüğü ve *25 sorudan oluşan ikinci kısım* olmak üzere çoktan seçmeli sorulardan oluşan iki kısım halinde yapılır.

Uygulamalı Sınav:

Madde 38 - Uygulamalı sınavda, *onbeş metre mesafeden ve beş adet fişek* üzerinden yaptırılacak atış ile adayların atış becerisi ölçülür.

Adayların atış becerilerinin ölçüldüğü uygulamalı sınav, yazılı sınavdan hemen sonra yapılır. Sınava girecek aday sayısının fazla olması halinde, illerde birden fazla uygulamalı sınav komisyonu oluşturulabileceği gibi, sınav aynı gün bitirilemediği takdirde devam eden günlerde de tamamlanabilir.

Sınav Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Madde 39- Adayların başarı puanının hesaplanmasında yazılı sınavın genel konulardan oluşan 100 soruluk birinci kısmı 100 puan üzerinden değerlendirilir.

Silah bilgisi ve uygulama puanı ise, yazılı sınavın silah bilgisinin ölçüldüğü 25 soruluk ikinci kısmı 50 puan ve adayların atış becerilerinin ölçüldüğü uygulamalı sınav 50 puan olmak üzere toplam 100 puan üzerinden değerlendirilerek tespit edilir.

Silahlı eğitim almış adayların başarı puanı bu iki puanın toplamının aritmetik ortalamasıyla bulunur.

Adayların başarı puanının yeterli sayılabilmesi için, bu iki puan ortalamasının *en az altmış*, her iki kısım puanının ise *en az elli* olması şartı aranır.

Sınavlarda yeterli başarıyı sağlayamayan adaylar, yeniden özel eğitim kursuna devam etmeksizin bir yıl içinde birbirini takip eden *üç sınava* daha katılabilir.

Toplam dört sınav neticesinde de başarısız olan veya başarısız sayılan adaylarda tekrar özel eğitim kursuna devam şartı aranır.

Silahsız olarak görev yapacak olan özel güvenlik görevlileri, sadece yazılı sınavın birinci kısmındaki soruları cevaplarlar ve bu kısımdan en **az altmış puan** almaları halinde başarılı sayılırlar.

Silah bilgisi ve atış fark dersini alan özel güvenlik meslek yüksekokulu mezunlarının da silah bilgisiyle ilgili yazılı ve uygulamalı sınavdan **altmış puan** almaları halinde başarılı sayılırlar.

Yenileme eğitimi; özel güvenlik görevlilerinin **mevcut bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine** yönelik yapılır.

Yenileme eğitimi sonrasında yapılan sınavlar özel güvenlik görevlilerinin **seviye tespitine yöneliktir.**

Özel güvenlik görevlileri seviye puanlarını yükseltmek için çalışma izinleri süresince **seviye yükseltme sınavlarına** girebilirler.

Özel güvenlik temel eğitimi ve özel güvenlik yenileme eğitimi **sertifikaları beş yıl süreyle geçerlidir.**

Denetim:

Bakanlık ve valilikler;

Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilip getirilmediğini, yasak uygulama ve davranışların bulunup bulunmadığını ve amaç dışında faaliyet gösterilip gösterilmediğini tespit etmek amacıyla,

- ❖ Özel güvenlik şirketlerini,
- ❖ Alarm izleme merkezlerini,
- ❖ Özel güvenlik birimlerini,
- ❖ Özel eğitim kurumlarını,

Her zaman denetleyebilir.

Denetimin Kapsamı: Denetim sırasında,

- ❖ Faaliyet izninin ve personelin çalışma izinlerinin geçerli olup olmadığı,
- ❖ Özel güvenlik görevlileri için mali sorumluluk sigortasının yaptırılıp yaptırılmadığı,
- ❖ Üçüncü kişilere verilen koruma ve güvenlik hizmetlerine ilişkin sözleşmelerin usulüne uygun düzenlenip düzenlenmediği,
- ❖ Sözleşmelerin zamanında valiliğe bildirilip bildirilmediği,
- ❖ Görev alanına uyulup uyulmadığı,

- ❖ Silah ve teçhizatın ruhsatlı olup olmadığı ve bunların usulüne uygun korunup korunmadığı,
- ❖ Kayıt ve defterlerin usulüne uygun tutulup tutulmadığı,
- ❖ Eğitim hizmetlerinin bu Yönetmelik hükümlerine uygun yürütülüp yürütülmediği,
- ❖ Kanun ve bu Yönetmeliğin diğer hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığı,
- ❖ Amaç dışında faaliyet gösterilip gösterilmediği incelenir.

Denetim Sonucunun İzlenmesi: Denetim sonucu düzenlenen raporun bir sureti denetlenen birimin dosyasında muhafaza edilir, diğer sureti valiliğe, ilgisine göre bir sureti de Bakanlığa sunulur.

Denetim sonucunda tespit edilen eksiklikler ilgili kişi, kurum, kuruluş , eğitim kurumu, alarm izleme merkezi ve şirkete yazılı şekilde bildirilerek bu eksiklikleri gidermesi için eksikliğin niteliğine göre asgari **yedi gün süre verilir.** Bu süre sonunda eksiklikler giderilmediği takdirde veya denetim sonucu konusu suç teşkil eden uygulamalar tespit edildiğinde Kanunun 19 uncu ve 20 nci maddesinde belirtilen cezalar uygulanır.

İdari Para Cezalarının Uygulanması:

Kanunun 20 inci maddesinde belirtilen hallerde, suçla ilişkin tutanaklar eklenmek suretiyle, ilgili kişi ve kuruluşa en az *yedi gün süre verilerek* savunması istenir.

Savunması yeterli görülmeyenlere ilçelerde kaymakamın, illerde valinin onayı ile idari para cezası verilir.

ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNİN HAKLARI

DERNEK, SENDİKA VE SİYASAL PARTİLERE ÜYE OLMA HAKKI

İşçi statüsünde olan özel güvenlik görevlileri, bir araya gelip dernek, sendika, veya vakıf kurabilirler.

Bunlara veya *siyasi partilere üye olabilirler.*

Ancak *grev yapma hakları yoktur.*

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİİYET KANUNU

Madde 2 - Polisin genel emniyetle ilgili görevleri iki kısımdır.

A) Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak,

B) İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak,

Kamu düzeni ve kamu güvenliğinin sağlanmasından sorumlu olan polis; amirinden aldığı emri, *kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez* ve bu aykırılığı emri verene bildirir.

Ancak, amir emrinde *ısrar* eder ve bu emrini *yazılı olarak* yenilerse, emir yerine getirilir. Bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir hiçbir suretle yerine getirilmez. Yerine getirenler sorumluluktan kurtulamaz.

DURDURMA VE KİMLİK SORMA

Madde 4/A- Polis, kişileri ve araçları;

a) Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek,

b) Suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek,

c) Hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek,

ç) Kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek,

amacıyla durdurabilir.

Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için polisin *tecrübesine* ve içinde bulunulan durumdan edindiği izlenime dayanan *makul bir sebebin* bulunması gerekir.

Süreklilik arz edecek, fiilî durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz.

Polis, durdurduğu kişiye durdurma sebebini bildirir ve durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilir; kimliğini veya bulundurulması gerekli diğer belgelerin ibraz edilmesini isteyebilir.

Durdurma süresi, durdurma sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için zorunlu olan süreden fazla olamaz.

Durdurma sebebinin ortadan kalkması halinde kişilerin ve araçların ayrılmalarına izin verilir.

Polis, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik gerekli tedbirleri alabilir.

Bu amaçla kişinin üzerindeki *elbisenin çıkarılması* veya aracın, *dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemez.*

Ancak, el ile dıştan kontrol hariç, kişinin üstü ve eşyası ile aracının dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin aranması; İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar dâhilinde *mülki amirin görevlendireceği kolluk amirinin yazılı*, acele hâllerde sonradan yazıyla teyit edilmek üzere sözlü emriyle yapılabilir.

Kolluk amirinin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Bu fıkra kapsamında yapılan araç aramalarına ilişkin olarak kişiye, arama gerekçesini de içeren bir belge verilir.”

Polis, görevini yerine getirirken, kendisinin polis olduğunu belirleyen belgeyi gösterdikten sonra, kişilere kimliğini sorabilir.

Bu kişilere kimliğini ispatlamaları hususunda gerekli kolaylık gösterilir.

Belgesinin bulunmaması, açıklamada bulun-maktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla ya da sair surette kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısı haberdar edilir.

Bu kişi, kimliği açık bir şekilde anlaşılincaya kadar gözaltına alınır ve gerekirse tutuklanır.

Kimliğinin tespiti amacıyla tutulan kişiye, kimliği tespit edildikten sonra ve *talepte bulunması halinde*, bu amaçla tutulduğuna ve tutulma suresine dair bir *belge verilir*.

Kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda, bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilir.

PARMAK İZİ VE FOTOĞRAFLARIN KAYDA ALINMASI

Madde 5 - Polis;

- a) Gönüllü,
- b) Her çeşit silah ruhsatı, sürücü belgesi, pasaport veya pasaport yerine geçen belge almak için başvuruda bulunan,
- c) Başta polis olmak üzere, genel veya özel kolluk görevlisi ya da özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilen,
- ç) Türk vatandaşlığına başvuruda bulunan,
- d) Sığınma talebinde bulunan veya gerekli görülmesi halinde, ülkeye giriş yapan sair yabancı,
- e) Gözaltına alınan,

Kişilerin parmak izini alır. (a) bendi hariç diğerlerinin fotoğraflarını alır

Sisteme kayıtlı olan parmak izi ve fotoğraflar, kişinin **ölümünden itibaren on yıl** ve her halde kayıt tarihinden itibaren **seksen yıl** geçtikten sonra sistemden silinir.

ÖNLEME ARAMASI

Madde 9 - Polis, tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usûlüne göre verilmiş *sulh ceza hâkiminin kararı* veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde *mülkî âmirin vereceği yazılı emirle*;

Kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar; alınması gereken tedbirleri alır, suç delillerini koruma altına alarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar.

Arama kararında veya emrinde;

- a) Aramanın sebebi,
- b) Aramanın konusu ve kapsamı,
- c) Aramanın yapılacağı yer,
- ç) Aramanın yapılacağı zaman ve geçerli olacağı süre, belirtilir.

Önleme araması aşağıdaki yerlerde yapılabilir:

a) 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde.

b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde.

c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde.

ç) Eğitim ve öğretim özgürlüğünün sağlanması için her derecede eğitim ve öğretim kurumlarının idarecilerinin talebiyle yüksek öğretim kurumlarının içinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkışlarında.

d) Umumî veya umuma açık yerlerde.

e) Her türlü toplu taşıma araçlarında, seyreden taşıtlarda.

Önleme araması yapılabilir.

Konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan işyerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Spor karşılaşması, miting, konser, festival, toplantı ve gösteri yürüyüşünün düzenlendiği veya aniden toplulukların oluştuğu hallerde *gecikmesinde sakınca bulunan hal var sayılır.*

Polis, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla güvenliğini sağladığı bina ve tesislere gelenlerin; herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, üstünü, aracını ve eşyasını teknik cihazlarla, gerektiğinde el ile kontrol etmeye ve aramaya yetkilidir.

Bu yerlere girmek isteyenler kimliklerini sorulmaksızın ibraz etmek zorundadırlar.

Madde 13 - Polis,

A) Suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hallerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz, eser, emare veya delil bulunan şüphelileri,

B) Haklarında yetkili mercilerce verilen yakalama veya tutuklama kararı bulunanları,

C) Halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkaracak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk halinde başkalarına saldıranları, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenler ile başkalarına saldırmaya yeltenenleri ve kavga edenleri,

D) Usulüne aykırı şekilde ülkeye giren ya da haklarında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınanları,

E) Polisin kanunlara uygun olarak aldığı tedbirlere karşı gelenleri, direnenleri ve görev yapmasını engelleyenleri,

F) Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla ve bu Kanunun uygulanmasını gösteren tüzükte belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden *akıl hastası*, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı *serseri* veya *hastalık bulaştırabilecek* kişileri,

G) Haklarında gözetim altında ıslahına veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen küçükleri,

H) Başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürenleri,”

Eylemin veya durumun niteliğine göre; *koruma altına alır*, *uzaklaştırır* ya da *yakalar* ve gerekli kanuni işlemleri yapar.”

Yakalanan kişilerin kaçması veya saldırıda bulunmasının önlenmesi bakımından kişinin sağlığına zarar vermeyecek şekilde her türlü tedbir alınabilir.

Yakalanan kişilere, *yakalama sebebi* herhalde yazılı ve bunun mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal; *toplulara* ise en geç bu kişiler *hakim huzuruna* çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Kişinin yakalandığı, istediği kanuni yakınlarına derhal bildirilir.

Yakalananlardan,

A) Uyuşturucu madde kullanmış olanlar ile sarhoş olanların,

B) Zor kullanılarak yakalananların,

C) Haklarında suç soruşturması yapılacak olan şüpheli ve sanıkların,

Yakalanma anındaki sağlık durumları tabip raporuyla tespit edilir.

Yakalanan kişilerden suç işlediği şüphesi altında olanlar adli mercilere sevk edilir. Haklarında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gerekenler, ilgili kurum yetkilileri tarafından teslim alınır. *Yakalama sebebi ortadan kalkanlar derhal serbest bırakılır.*

Madde 15 : Polis; yaptığı tahkikat esnasında ifadelerine müracaat lazım gelen kimseleri çağırır ve kendilerine lüzumu olan şeyleri sorar.

Polis; müşteki, mağdur veya tanık ifadelerini, talepleri hâlinde ikamet ettikleri yerlerde veya işyerlerinde de alabilir.

Bu fıkranın kapsamı ile uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığınca belirlenir.

ZOR VE SİLAH KULLANMA

Madde 16- Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş kırıma amacıyla ve kıraca ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette *bedenî kuvvet, maddî güç* ve kanunî şartları gerçekleştiğinde *silah kullanılabilir*.

a) **Bedenî kuvvet;** polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) **Maddî güç;** polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı *kelepçe, cop, basınçlı ve/boyalı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını,*

ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde doğrudan doğruya *zor kullanılacağı ihtarı yapılır*. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı *zorun derecesini kendisi takdir ve tayin* eder.

Ancak, *toplu kuvvet olarak* müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler *müdahale eden kuvvetin amiri* tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, *zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın*, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun *meşru savunmaya* ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kiracak ölçüde,

c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde,

d) Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde "*dur*" çağrısında bulunur.

Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçımaya devam etmesi halinde, *önce uyarı* amacıyla silahla ateş edilebilir.

Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde *silahla ateş edilebilir*.

Polis, direniŒi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karŒı silahla saldırıya teŒebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teŒebbüs eden kiŒiye karŒı saldırı tehlikesini etkisiz kılabilecek ölçüde *duraksamadan* silahla ateŒ edebilir.

Madde 20 - Zabıta, *imdat* istenmesi veya yangın, su baskını ve boğulma gibi büyük tehlikelerin haber verilmesi veya görülmesi halleri ile *ağır cezalı bir suçun* işlenmesine veya yapılmakta devam olunmasına mani olmak için *konutlara, iş yerlerine ve eklentilerine girebilir.*

Zabıta aşağıda yazılı hallerde üniversite, bağımsız fakülte veya üniversiteye bağlı kurumların binalarına veya bunların eklerine girebilir.

A) Üniversite binaları veya ekleri içinde, kurumun imkanlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması ihtimali karşısında *rektör*, acele hallerde de *dekan* veya bağlı kuruluş yetkililerinin zabıttan *yardım talep etmeleri* halinde,

B) Herhangi bir davet veya izne bağlı olmaksızın *suç ve suçluların kovuşturulması* için her zaman,

Fıkranın (A) bendinde gösterilen hallerde talep derhal yerine getirilir,

İlgili kurumlar kovuşturma dolayısıyla zabıta kuvvetlerine gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Ek Madde 4 -Polis, görevli bulunduğu *mülki sınırlar içinde*, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tespit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle *görevli ve yetkilidir.*

Bu madde hükmü gereğince bir suça müdahale eden polise karşı işlenen suçlar görevli memura karşı işlenmiş suç; müdahalede bulunan polisin işlediği suçlar ise görevli memurun işlediği suç sayılır.

Ek Madde 6 - Polis, bu maddede yazılı görevlerinin yanında, Ceza Muhakemesi Kanunu ve diğer mevzuatta yazılı soruşturma işlemlerine ilişkin görevleri de yerine getirir.

Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan polis, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde **zor kullanarak** bundan **men eder**.

5271 SAYILI
CEZA MUHALEMESİ
KANUNU
(İLGİLİ MADDELERİ)

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU

Kanun Numarası : 5271

Kanun Kabul Tarihi : 04/12/2004

KANUNUN KAPSAMI

Bu Kanun, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenler.

TANIMLAR

Şüpheli: Soruşturma evresinde, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,

Sanık: Kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişiyi,

Müdafi: Şüpheli veya sanığın ceza muhakemesinde savunmasını yapan avukatı,

Vekil: Katılan, suçtan zarar gören veya malen sorumlu kişiyi ceza muhakemesinde temsil eden avukatı,

Soruşturma: Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi,

Kovuşturma: İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi,

İfade alma: Şüphelinin kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından soruşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesini,

Sorgu: Şüpheli veya sanığın hâkim veya mahkeme tarafından soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesini,

Bilgi alma: Bir suçun tespiti veya aydınlatılmasına yönelik olarak, müşteki ve suçtan zarar gören ile suç işleme şüphesi altında bulunmayan diğer kişilerin dinlenmesini ve tutanağa geçirilmesini,

Malen sorumlu: Yargılama konusu işin hükme bağlanması ve bunun kesinleşmesinden sonra, maddî ve malî sorumluluk taşıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak kişiyi,

Suçüstü:

1. İşlenmekte olan suçu,
2. Henüz işlenmiş olan fiil ile fiilin işlenmesinden hemen sonra kolluk, suçtan zarar gören veya başkaları tarafından takip edilerek yakalanan kişinin işlediği suçu,
3. Fiilin pek az önce işlendiğini gösteren eşya veya delille yakalanan kimsenin işlediği suçu,

Toplu suç: Aralarında iştirak iradesi bulunmasa da **üç veya daha fazla** kişi tarafından işlenen suç,

Disiplin hapsi: Kısmî bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, ön ödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adlî sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapsi, ifade eder.

Gözaltına alma: Kanunun verdiği yetkiye göre, yakalanan kişinin hakkındaki işlemlerin tamamlanması amacıyla, yetkili hâkim önüne çıkarılmasına veya serbest bırakılmasına kadar kanunî süre içinde sağlığına zarar vermeyecek şekilde **özgürlüğünün geçici olarak kısıtlanıp alıkonulmasını,**

Muhafaza altına alma: Kanunun yetki verdiği hâllerde yetkili merci önüne çıkarılması gereken kişilerin ilgili kurumlar veya kişilerce teslim alınana kadar sağlıklarına zarar vermeyecek şekilde ve zorunlu olduğu ölçüde *özgürlüklerinin kısıtlanıp alıkonulmasını,*

Koruma altına alma: Suçun veya tehlikelerin önlenmesi ya da delil olabilecek veya müsadereye tâbi olan yahut güvenliğin sağlanması amacıyla, eşyayı zilyedinin kendiliğinden vermesini veya el konulana kadar *geçici olarak alıkoymayı,*

El koyma: Suçun veya tehlikelerin önlenmesi amacıyla veya suçun delili olabileceği veya müsadereye tâbi olduğu için, bir eşya üzerinde, rızası olmamasına rağmen, zilyedin *tasarruf yetkisinin* kaldırılması işlemi,

Mülkî âmir: İllerde vali veya bu konuda yetkilendirdiği yardımcısını, ilçelerde kaymakamı,

Kolluk âmiri: Konuyla ilgili yetkili ve görevli olan kolluk biriminin âmirini,

Hâkim: Yetkili sulh ceza hâkimini veya hâkimi,

Nezarethane: Şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adlî mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri,

Gece vakti: Güneşin batmasından bir saat sonra başlayan ve doğmasından bir saat evvele kadar devam eden süreyi,

Adli Kolluk: Jandarma, polis, sahil güvenlik ve gümrük muhafaza görevlilerini,

Yakalama: Kamu güvenliğine, kamu düzenine veya kişinin vücut veya hayatına yönelik var olan bir tehlikenin giderilmesi için denetim altına alınması gereken veya suç işlediği yönünde hakkında kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan kişinin gözaltına veya muhafaza altına alma işlemlerinden önce *özgürlüğünün geçici olarak* ve fiilen kısıtlanarak denetim altına alınmasını, ifade eder.

Yakalanan kişilerden kimliğini bir belgeyle veya kolluk kuvvetince tanınmış veya güvenilir kişilerin tanıklığı ile ispat edemeyenlerle, gösterdikleri belgelerin doğruluğundan şüphe edilen kişileri, aranan kişilerden olup olmadıkları anlaşılincaya veya gerçek kimliği ortaya çıkıncaya kadar *yirmidört saati geçmemek üzere*, yakalama ve muhafaza altına almaya yetkilidir.

Bu kişilere kimliklerini ispatlamaları hususunda gerekli kolaylık gösterilir.

YAKALAMA VE GÖZALTI

YAKALAMA VE YAKALANAN KİŞİ HAKKINDA YAPILACAK İŞLEMLER

Madde 90 –

(1) Aşağıda belirtilen hâllerde, *herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabilir:*

a) Kişiyi suçu işlerken rastlanması.

b) Suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması.

(2) Kolluk görevlileri, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, yakalama yetkisine sahiptirler.

(3) Soruşturma ve kovuşturması Őikâyete bağlı olmakla birlikte, çocuklara, beden veya akıl hastalığı, malûllük veya güçsüzlükleri nedeniyle kendilerini idareden aciz bulunanlara karşı işlenen suçüştü hallerinde kişinin yakalanması Őikâyete bağlı değildir.

(4) Kolluk, yakalandığı sırada kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri aldıktan sonra, yakalanan kişiye kanunî haklarını derhal bildirir.

(5) Birinci fıkraya göre yakalanıp kolluğa teslim edilen veya ikinci fıkra uyarınca görevlilerce yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek, emri doğrultusunda işlem yapılır.

(6) Yakalama emrine konu işlemin yerine getirilmesi nedeniyle yakalama emrinin çıkarılma amacının ortadan kalkması durumunda mahkeme, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından yakalama emrinin derhâl iadesi istenir.

GÖZALTI

Madde 91:

(1) Yukarıdaki Maddeye göre yakalanan kişi, Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren *yirmidört saati geçemez*. Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre *oniki saatten* fazla olamaz.

(2) Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediğini düşündürebilecek emarelerin varlığına bağlıdır.

(3) Toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, *her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına* yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir.

“(4) Suçüstü hâleriyle sınırlı olmak kaydıyla; kişi hakkında aşağıdaki bentlerde belirtilen suçlarda *mülki amirlerce belirlenecek kolluk amirleri tarafından yirmi dört saate kadar*, şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylar sırasında ve toplu olarak işlenen suçlarda *kırk sekiz saate kadar* gözaltına alınma kararı verilebilir.

Kişi serbest bırakılmazsa yukarıdaki fıkralara göre işlem yapılır. *Ancak kişi en geç kırk sekiz saat, toplu olarak işlenen suçlarda dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır.* Bu fıkra kapsamında kolluk tarafından gözaltına alınan kişiler hakkında da gözaltına ilişkin hükümler uygulanır.

Gözaltı süresi Hâkim kararı ile *yedi güne kadar uzatılabilir.* Hâkim karar vermeden önce yakalanan ve gözaltına alınan kişiyi dinler.

(5) Yakalama işlemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, *yakalanan kişi, müdafii veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları*, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için *sulh ceza hâkimine başvurabilir*.

Sulh ceza hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet *yirmidört saat dolmadan* başvuruyu sonuçlandırır.

(6) Gözaltı süresinin dolması veya sulh ceza hâkiminin kararı üzerine serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya neden olan fiille ilgili *yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe* ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha aynı nedenle yakalama işlemi uygulanamaz.

(7) Gözaltına alınan kişi bırakılmazsa, en geç bu süreler sonunda sulh ceza hâkimi önüne çıkarılıp sorguya çekilir. *Sorguda müdafii de hazır bulunur.*

Çocuklarla ilgili özel hüküm: Çocuklar bakımından yakalama ve ifade alma yetkileri aşağıdaki şekilde sınırlandırılmıştır:

A) Fiili işlediği zaman *oniki yaşını doldurmamış* olanlar ile *onbeş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizler;*

1) Suç nedeni ile yakalanamaz ve hiçbir suretle suç tespitinde kullanılamaz.

2) Kimlik ve suç tespiti amacı ile yakalama yapılabilir. Kimlik tespitinden hemen sonra serbest bırakılır. Tespit edilen kimlik ve suç, mahkeme başkanı veya hâkimi tarafından tedbir kararı alınmasına esas olmak üzere derhâl Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

B) Oniki yaşını doldurmuş, ancak onsekiz yaşını doldurmamış olanlar suç sebebi ile yakalanabilirler.

Bu çocuklar, yakınları ile müdafiyeye haber verilerek derhâl Cumhuriyet başsavcılığına sevk edilirler; bunlarla ilgili soruşturma Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği *Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır.*

Çocuklara kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak, zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlemler alınır.

YAKALANAN VEYA TUTUKLANAN KİŞİLERİN NAKLİ

Madde 93 : Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğeri bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde *kelepçe takılabilir*.

YAKALANAN VEYA GÖZALTINA ALINANIN DURUMUNUN YAKINLARINA BİLDİRİLMESİ

Madde 95 :

(1) Şüpheli veya sanık yakalandığında, gözaltına alındığında veya gözaltı süresi uzatıldığında, Cumhuriyet savcısının emriyle bir yakınına veya belirlediği bir kişiye gecikmeksizin haber verilir.

(2) Yakalanan veya gözaltına alınan *yabancı ise, yazılı olarak karşı çıkmaması halinde*, durumu, vatandaşı olduğu devletin *konsoloslukuna bildirilir*.

YAKALAMA TUTANAĞI

Madde 97 : Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, *hangi suÇ nedeniyle*, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, *yakalamayı kimlerin yaptığı*, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, *haklarının tam olarak anlatıldığı* açıkĐa yazılır.

YAKALAMA EMRİ VE NEDENLERİ

Madde 98 –

- (1) Soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine **sulh ceza hâkimi** tarafından yakalama emri düzenlenebilir.
- (2) Yakalanmış iken kolluk görevlisinin elinden kaçan şüpheli veya sanık ya da tutukevi veya ceza infaz kurumundan kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında **Cumhuriyet savcıları ve kolluk kuvvetleri de yakalama emri düzenleyebilirler.**
- (3) Kovuşturma evresinde kaçak sanık hakkında yakalama emri re'sen veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine **hâkim veya mahkeme tarafından** düzenlenir.
- (4) Yakalama emrinde, **kişinin açık eşkâli**, bilindiğinde **kimliği** ve yüklenen **suç** ile yakalandığında **nereye gönderileceği** gösterilir.

ARAMA VE ELKOYMA

ŞÜPHELİ VEYA SANIKLA İLGİLİ ARAMA

Madde 116 : Yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda *makul şüphe varsa*; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir.

ADLİ ARAMA

ADLÎ ARAMA VE KAPSAMI

ADLÎ ARAMA, BİR SUÇ İŞLEMEN VEYA BUNA İŞTİRAK VEYAHUT YATAKLIK ETMEK MAKUL ŞÜPHEİ ALTINDA BULUNAN KİMSENİN, SAKLANANIN, *ŞÜPHELİNİN, SANIĞIN VEYA HÜKÜMLÜNÜN YAKALANMASI* VE SUÇUN İZ, ESER, EMARE VEYA *DELİLLERİNİN ELDE EDİLMESİ* İÇİN BİR KİMSENİN *ÖZEL HAYATININ VE AİLE HAYATININ GİZLİLİĞİNİN SINIRLANDIRILARAK* KONUTUNDA, İŞYERİNDE, KENDİSİNE AİT DİĞER YERLERDE, ÜZERİNDE, ÖZEL KÂĞITLARINDA, EŞYASINDA, ARACINDA 5271 SAYILI CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE DİĞER KANUNLARA GÖRE YAPILAN ARAŞTIRMA İŞLEMİDİR.

MAKUL ŞÜPHE:

MAKUL ŞÜPHE, HAYATIN AKIŞINA GÖRE SOMUT OLAYLAR KARŞISINDA GENELLİKLE DUYULAN ŞÜPHEDİR.

MAKUL ŞÜPHE, ARAMANIN YAPILACAĞI ZAMAN, YER VE İLGİLİ KİŞİNİN VEYA ONUNLA BİRLİKTE OLANLARIN DAVRANIŞ TUTUM VE BİÇİMLERİ, KOLLUK MEMURUNUN TAŞINDIĞINDAN ŞÜPHE ETTİĞİ EŞYANIN NİTELİĞİ GİBİ SEBEPLER GÖZ ÖNÜNDE TUTULARAK BELİRLENİR.

MAKUL ŞÜPHEDE, İHBAR VEYA ŞİKÂyeti DESTEKLEYEN EMARELERİN VAR OLMASI GEREKİR.

BELİRTİLEN KONULARDA ŞÜPHENİN SOMUT OLGULARA DAYANMASI ŞARTTIR.

ARAMA SONUNDA BELİRLİ BİR ŞEYİN BULUNACAĞINI VEYA BELİRLİ BİR KİŞİNİN YAKALANACAĞINI ÖNGÖRMİYİ GEREKTİREN **SOMUT OLGULAR MEVCUT BULUNMALIDIR.**

Madde 117- DiğER KiŐİLERLE İLGİLİ ARAMA : (1)

Şüphelinin veya sanığın yakalanabilmesi veya suç delillerinin elde edilebilmesi amacıyla, diğer bir kişinin de üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir.

(2) Bu hâllerde aramanın yapılması, aranılan kişinin veya suçun delillerinin belirtilen yerlerde bulunduğunun kabul edilebilmesine olanak sağlayan olayların varlığına bağlıdır.

(3) Bu sınırlama, şüphelinin veya sanığın bulunduğu yerler ile, izlendiği sırada girdiği yerler hakkında geçerli değildir.

GECE YAPILACAK ARAMA

Madde 118 –

- (1) Konutta, işyerinde veya diğer kapalı yerlerde *gece vaktinde arama yapılamaz.*
- (2) Suçüstü veya gecikmesinde sakınca bulunan hâller ile yakalanmış veya gözaltına alınmış olup da firar eden kişi veya tutuklu veya hükümlünün tekrar yakalanması amacıyla yapılan aramalarda, birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

ARAMA KARARI

Madde 119 : *Hâkim kararı* üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde *Cumhuriyet savcısının*, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise *kolluk amirinin yazılı emri* ile kolluk görevlileri arama yapabilirler.

Ancak, konutta, işyerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda arama, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılabilir.

Kolluk amirinin yazılı emri ile yapılan arama sonuçları Cumhuriyet Başsavcılığına derhal bildirilir.

2) Arama karar veya emrinde;

a) Aramanın nedenini oluşturan *fiil*,

b) Aranılacak kişi, aramanın yapılacağı konut veya diğer yerin *adresi* ya da eşya,

c) Karar veya emrin *geçerli olacağı zaman süresi*,

Açıkça gösterilir.

(3) Arama tutanağına işlemi *yapanların açık kimlikleri* yazılır.

(4) Cumhuriyet savcısı hazır olmaksızın konut, işyeri veya diğer kapalı yerlerde arama yapabilmek için o yer ihtiyar heyetinden veya komşulardan *iki kişi bulundurulur*.

(5) Askerî mahallerde yapılacak arama, Cumhuriyet savcısının istem ve katılımıyla *askerî makamlar tarafından* yerine getirilir.

Avukat bürolarında arama: Cumhuriyet savcısı hazır olmaksızın avukat bürolarında arama yapılamaz.

Avukat büroları ancak mahkeme kararı ile ve kararda belirtilen olayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısının denetiminde aranabilir.

Baro başkanı veya onu temsil eden bir avukat aramada hazır bulundurulur.

Madde 120 - ARAMADA HAZIR BULUNABİLECEKLER :

(1) Aranacak yerlerin sahibi veya eşyanın zilyedi aramada hazır bulunabilir; kendisi bulunmazsa temsilcisi veya ayırt etme gücüne sahip hısımlarından biri veya kendisiyle birlikte oturmakta olan bir kişi veya komşusu hazır bulundurulur.

(2) 117 nci Maddenin birinci fıkrasında gösterilen hâllerde zilyet ve bulunmazsa yerine çağrılacak kişiye, aramaya başlamadan önce aramanın amacı hakkında bilgi verilir.

(3) Kişinin avukatının aramada hazır bulunmasına engel olunamaz.

Madde 121 -ARAMA SONUNDA VERİLECEK BELGE :

(1) Aramanın sonunda hakkında arama işlemi uygulanan kimseye istemi üzerine aramanın 116 ve 117 nci Maddelere göre yapıldığını ve 116 ncı Maddede gösterilen durumda soruşturma veya kovuşturma konusu fiilin niteliğini belirten bir belge ve istemi üzerine el konulan veya koruma altına alınan eşyanın listesini içeren bir defter ve eğer şüpheyi haklı kılan bir şey elde edilmemiş ise bunu belirten bir belge verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen belgelerde, hakkında arama işlemi uygulanan kimsenin, el konulan eşyanın mülkiyetine ilişkin görüş ve iddialarına da yer verilir.

(3) Koruma altına alınan veya el konulan eşyanın tam bir defteri yapılır ve bu eşya resmî mühürle mühürlenir veya bir işaret konulur.

Madde 122 -BELGE VEYA KÂĞITLARI İNCELEME YETKİSİ :

(1) Hakkında arama işlemi uygulanan kimsenin belge veya kâğıtlarını inceleme yetkisi, *Cumhuriyet savcısı ve hâkime aittir.*

(2) Belge ve kâğıtların zilyedi veya temsilcisi *kendi mührünü* de koyabilir veya imzasını atabilir. İleride mührün kaldırılmasına ve kâğıtların incelenmesine karar verildiğinde bu işlemin yapılmasında hazır bulunmak üzere, zilyedi veya temsilcisi ya da müdafii veya vekili çağrılır; çağrıya uyulmadığında gerekli işlem yapılır.

(3) İnceleme sonucu soruşturma veya kovuşturma konusu suça ilişkin olmadığı anlaşılan belge veya kâğıtlar ilgisine geri verilir.

Karar alınmadan yapılacak arama: Aşağıdaki hâllerde ayrıca bir arama emri ya da kararı aranmaz:

A) Hakkında tutuklama kararı veya yakalama emri veya zorla getirme kararı bulunan kişi ile hakkında gıyabî tutuklama kararı verilen kaçak yakalandığında üstünde,

B) Hâkim kararı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile veya kolluk tarafından doğrudan yakalanan kişinin, kendisine, başkalarına veya yakalama işlemini yapan kolluk görevlilerine zarar vermesini önlemek amacıyla yapılacak *kaba üst aramasında,*

C) Gözaltına alınan kişinin, **nezarethaneye konmadan önce** yapılan üst aramasında,

D) Herhangi bir sebeple hukuka uygun şekilde yakalandıktan sonra kolluk güçlerinin elinden *kaçmakta olan kişilerin* veya işlenmekte olan veya henüz işlenmiş olan veya pek az önce işlendiğini gösteren belirtilerin olduğu suçun failinin yakalanması amacıyla *takibi sırasında girdikleri araç, bina ve eklentilerinde* yakalanması amacıyla yapılacak aramalarda,

E) (1) 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında *gümrük salonları ve gümrük kapılarında* kaçak eşya sakladığından kuşkulanan kişilerin üzeri, eşyası, yükleri ve araçlarının gümrük kontrolü amacıyla gümrük görevlilerince aranmasında,

(2) 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında Gümrük Kanunu gereğince belirlenen *kapı ve yollardan başka yerlerden girilmesi, çıkılması ve geçilmesi yasak* olan gümrük bölgesinde rastlanacak kişi ve her nevi taşıma araçlarının yetkili memurlar tarafından durdurularak bu kişilerin eşya, yük ve üzerleri ile varsa taşıma araçlarının aranmasında,

F) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ;

24 üncü maddesindeki kanunun hükmü ve *âmirin emrini* yerine getirme,

25 inci maddesindeki *meşru savunma ve zorunluluk hâli*,

26 ncı maddesindeki *hakkın kullanılması*,

Diğer kanunların öngördüğü hukuka uygunluk sebepleri,

Suçüstü hâlinde yapılan aramalarda,

Toplum için veya kişiler bakımından hayatî tehlikeyi ortadan kaldırmak amacıyla,

Kapalı yerlerden gelen *yardım çağrıları üzerine*, konut, işyeri ve yerleşim yeri ile eklentilerine girmek için.

ELKOYMA KARARINI VERME YETKİSİ

Madde 127 :

- (1) *Hâkim kararı* üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde *Cumhuriyet savcısının*, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise *kolluk amirinin yazılı emri* ile kolluk görevlileri, elkoyma işlemini gerçekleştirebilir.
- (2) Kolluk görevlisinin açık kimliği, elkoyma işlemine ilişkin tutanağa geçirilir.
- (3) Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi, *yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur*. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren *kırksekiz saat içinde açıklar*; aksi hâlde elkoyma kendiliğinden kalkar.
- (4) Zilyedliğinde bulunan eşya veya diğer malvarlığı değerlerine elkonulan kimse, hâkimden her zaman bu konuda bir karar verilmesini isteyebilir.
- (5) Elkoyma işlemi, suçtan zarar gören mağdura gecikmeksizin bildirilir.
- (6) *Askerî mahâllerde* yapılacak elkoyma işlemi, *Cumhuriyet savcısının* istem ve katılımıyla *askerî mahkemeler* tarafından yerine getirilir.

DİĞER KOLLUK BİRİMLERİNİN ADLÎ KOLLUK GÖREVİ

Madde 165 : Gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi halinde, diğer kolluk birimleri de adlî kolluk görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Bu durumda, kolluk görevlileri hakkında, adlî görevleri dolayısıyla bu Kanun hükümleri uygulanır.

ADLÎ KOLLUĞUN OLAY YERİNDE ALDIĞI TEDBİRLERE UYULMAMASI HALİNDE YETKİSİ

Madde 168 : Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan adlî kolluk görevlisi, bunların *yapılmasına engel olan* veya yetkisi içinde *aldığı tedbirlere aykırı davranan* kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan *men eder*.

DELİLLERİ TAKDİR YETKİSİ

Madde 217 :

- (1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller *hâkimin vicdanî kanaatiyle* serbestçe takdir edilir.
- (2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir.

GEÇİKMESİNDE SAKINCA BULUNAN HÂL:

A) ADLÎ ARAMALAR BAKIMINDAN; DERHÂL İŞLEM YAPILMADIĞI TAKDİRDE SUÇUN İZ, ESER, EMARE VE DELİLLERİNİN KAYBOLMASI VEYA ŞÜPHELİNİN KAÇMASI VEYA KİMLİĞİNİN TESPİT EDİLEMEMESİ İHTİMÂLİNİN ORTAYA ÇIKMASI VE GEREKTİĞİNDE *HÂKİMDEN KARAR ALMAK İÇİN VAKİT BULUNMAMASI HÂLİNİ,*

B) ÖNLEME ARAMALARI BAKIMINDAN; DERHÂL İŞLEM YAPILMADIĞI TAKDİRDE, MİLLÎ GÜVENLİK VE KAMU DÜZENİNİN, GENEL SAĞLIK VE GENEL AHLÂKIN VEYA BAŞKALARININ HAK VE HÜRRIYETLERİNİN KORUNMASININ TEHLİKEYE GİRMESİ VEYA ZARAR GÖRMESİ, SUÇ İŞLENMESİNİN ÖNLENEMEMESİ, TAŞINMASI VEYA BULUNDURULMASI YASAK OLAN HER TÜRLÜ SİLÂH, PATLAYICI MADDE VEYA EŞYANIN TESPİT EDİLEMEMESİ İHTİMÂLİNİN ORTAYA ÇIKMASI VE *GEREKTİĞİNDE HÂKİMDEN KARAR ALMAK İÇİN VAKİT BULUNMAMASI HÂLİNİ,*

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU

(İLGİLİ MADDELER)

Kabul Tarihi : 26.9.2004

Suçta ve cezada kanunîlik ilkesi

MADDE 2. –

- (1) Kanunun *açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez* ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz.
- (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz.
- (3) Kanunların *suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz*. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz

Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi

MADDE 3. –

- (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur.
- (2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, millî veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden *ayırım yapılamaz* ve *hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz*.

Kanunun bağlayıcılığı

MADDE 4. –

- (1) Ceza kanunlarını *bilmemek mazeret sayılmaz.*
- (2) Ancak sakınamayacağı bir hata nedeniyle kanunu bilmediği için meşru sanarak bir suç işleyen kimse cezaen sorumlu olmaz.

Tanımlar

MADDE 6. - Ceza kanunlarının uygulanmasında;

- a) **Vatandaş** deyiminden; fiili işlediği sırada Türk vatandaşı olan kişi,
- b) **Çocuk** deyiminden; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi,
- c) **Kamu görevlisi** deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi,
- d) **Yargı görevi yapan** deyiminden; yüksek mahkemeler ve adlî, idarî ve askerî mahkemeler üye ve hâkimleri ile Cumhuriyet savcısı ve avukatlar,
- e) **Gece vakti** deyiminden; güneşin batmasından bir saat sonra başlayan ve doğmasından bir saat evvele kadar devam eden zaman süresi,

f) Silâh deyiminden;

1. Ateşli silâhlar,
2. Patlayıcı maddeler,
3. Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet,
4. Saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler,
5. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler,

- g) **Basın ve yayın yolu ile deyiminden;** her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar,
- h) **İtiyadi suçlu deyiminden;** kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda **ikiden fazla işleyen kişi,**
- i) **Suçtu meslek edinen kişi deyiminden;** kısmen de olsa geçimini suçtan elde ettiği kazançla sağlamaya alışmış kişi,
- j) **Örgüt mensubu suçlu deyiminden;** bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi,

Anlaşılır.

Yer bakımından uygulama:

MADDE 8. –

Türkiye'de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır.

Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi hâlinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır.

Ceza sorumluluğunun şahsîliği :

MADDE 20. –

(1) Ceza sorumluluğu şahsîdir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.

(2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygula-namaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.

Kast :

MADDE 21. - Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanunî tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştiril-mesidir.

Kanunun hükmü ve amirin emri

MADDE 24:

- (1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.
- (2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.
- (3) *Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez.* Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.
- (4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hâllerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur.

Meşru savunma ve zorunluluk hâli

MADDE 25:

(1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

(2) Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası

MADDE 26. –

- (1) Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.
- (2) Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.

Sınırın aşılması :

MADDE 27:

(1) Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın *kast olmaksızın aşılması* hâlinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın *altıda birinden üçte birine kadarı indirilerek hükmolunur.*

(2) Meşru savunmada sınırın aşılması mazur görüle-bilecek bir *heyecan, korku veya telaştan* ileri gelmiş ise faile ceza verilmez.

Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit:

MADDE 28. - Karşı koyamayacağı veya kurtulama-yacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. *Bu gibi hâllerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.*

Haksız tahrik

MADDE 29. - Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, *ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, onsekiz yıldan yirmidört yıla,*

Müebbet hapis cezası yerine oniki yıldan onsekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

Diğer hâllerde verilecek cezanın *dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.*

Yaş küçüklüğü

MADDE 31. –

(1) Fiili işlediği sırada *oniki yaşını doldurmamış* olan çocukların *ceza sorumluluğu yoktur*. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

(2) Fiili işlediği sırada *oniki yaşını doldurmuş* olup da *onbeş yaşını doldurmamış* olanların işlediği fiilin *hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması* veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde *ceza sorumluluğu yoktur*.

Madde 86- Kasten Yaralama:

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, *bir yıldan üç yıla kadar* hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, *dört aydan bir yıla kadar* hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,

b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Silahla,

işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek *ceza yarı oranında artırılır*.

İşkence (TCK:Md:94)

Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan **bedensel** veya **ruhsal yönden** acı çekmesine, **algılama** veya **irade yeteneğinin** etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında **3 yıldan 12 yıla** kadar hapis cezası verilir.

Eziyet(kötü Muamele) (TCK:Md:96)

Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında *iki yıldan beş yıla kadar hapis* cezasına hükmolunur.

Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı,

İşlenmesi hâlinde, kişi hakkında *üç yıldan sekiz yıla kadar hapis* cezasına hükmolunur.

Tehdit
TCK:Md:106

Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, *altı aydan iki yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, *altı aya kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.*

Şantaj

MADDE 107. - Hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlayan kişi, *bir yıldan üç yıla kadar hapis* ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Cebir

TCK:Md:108

Bir Şeyi yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanılması hâlinde, kasten yaralama suçundan verilecek ceza *üçte birinden yarısına kadar artırılarak hükmolunur.*

Tehdit: Manevi türden baskı ve zorlamadır.

Cebir: Maddi zorlama ve baskıdır. Bu zorlama ve baskının aleni, açıktan olması şart değildir.

Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma (TCK:Md:109)

Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye **1 yıldan 5 yıla** kadar hapis cezası verilir.

Bu suçı işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa **2 yıldan 7 yıla** kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Eğitim Ve Öğretim Hakkının Engellenmesi

Madde 112-

Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;

a) Devletçe kurulan veya kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütölen her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerine,

b) Kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına,

c) Öğrencilerin toplu olarak oturdukları binalara veya bunların eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına,

engel olunması hâlinde, fail hakkında *iki yıldan beş yıla kadar hapis* cezasına hükmolunur.

Kamu Hizmetlerinden Yararlanma Hakkının Engellenmesi

Madde 113

Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;

a) Bir kamu faaliyetinin yürütülmesine,

b) Kamu kurumlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına,

engel olunması hâlinde, fail hakkında *iki yıldan beş yıla kadar hapis* cezasına hükmolunur.

Konut Dokunulmazlığını İhlal Suçu (TCK:Md:116)

(1) Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak giren veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmayan kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, *altı aydan iki yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

(2) Evlilik birliğinde aile bireylerinden veya konutun birden fazla kişi tarafından ortak kullanılması durumunda *bu kişilerden birinin rızası varsa*, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz. Ancak bunun için rıza açıklamasının meşru bir amaca yönelik olması gerekir.

Haksız Arama Suçu (TCK:Md:120)

Hukuka aykırı olarak bir kimsenin üstünü ve eşyasını arayan kamu görevlisine **3 aydan 1 yıla** kadar hapis cezası verilir.

Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça kimsenin üstü özel kağıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz.

Hakaret Suçu (TCK:Md:125)

Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden yada yakıştırmalarda bulunmak veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi **3 aydan 2 yıla** kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırıla-bilmesi için fiilin en **az üç kişiyle ihtilât** ederek işlenmesi gerekir.

Özel hayatın gizliliğini ihlâl

MADDE 134. –

(1) Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlâl eden kimse, *altı aydan iki yıla kadar hapis* veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin *görüntü veya seslerin kayda alınması* suretiyle ihlâl edilmesi hâlinde, cezanın *alt sınırı bir yıldan az olamaz.*

(2) Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri *ifşa eden* kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Fiilin *basın ve yayın yoluyla* işlenmesi hâlinde, ceza yarı oranında artırılır.

Madde 135- Kişisel Verilerin Kaydedilmesi

(1) Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye *bir yıldan üç yıla kadar* hapis cezası verilir.

(2) Kişisel verinin, kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması durumunda birinci fıkra uyarınca verilecek *ceza yarı oranında artırılır*.

Madde 136- Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme Veya Ele Geçirme

Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, *iki yıldan dört yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

Madde 137- (1) Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların;

- a) Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle,
- b) Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle,

İşlenmesi halinde, verilecek *ceza yarı oranında artırılır*.

Madde 138- Verileri Yok Etmeme

Kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmediğinde *bir yıldan iki yıla kadar hapis* cezası verilir.

Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza *bir kat artırılır*.

Mala Zarar Vermenin Nitelikli Hâlleri (TCK:Md:152)

Kamu Görevlisinin görevi sona ermiş olsa dahi, görevinden ötürü öç almak amacıyla bir kamu görevlisinin zararına olarak bu suçun işlenmesi halinde fail hakkında **1 yıldan 6 yıla kadar hapis** cezasına hükmolunur.

Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen hariç, hakaret suçunun veya mala zarar verme suçunun soruşturulması ve kovuşturulması mağdurun şikayetine bağlıdır.

Madde 160- Kaybolmuş Veya Hata Sonucu Ele Geçmiş Eşya Üzerinde Tasarruf

Kaybedilmiş olması nedeniyle malikinin zilyedliğinden çıkmış olan ya da hata sonucu ele geçirilen eşya üzerinde, iade etmeksizin veya yetkili mercileri durumdan haberdar etmeksizin, malik gibi tasarrufta bulunan kişi, şikayet üzerine, *bir yıla kadar hapis* veya *adli para cezası* ile cezalandırılır.

Resmi Belgede Sahtecilik (TCK:Md:204)

- (1) Bir resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belgeyi kullanan kişi, *iki yıldan beş yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.
- (2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmî bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmî belgeyi kullanan kamu görevlisi *üç yıldan sekiz yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek

MADDE 205. - (1) Gerçek bir resmî belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, *iki yıldan beş yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan

MADDE 206. - (1) Bir resmî belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi, *üç aydan iki yıla kadar hapis* veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

Özel belgede sahtecilik

MADDE 207. - (1) Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, *bir yıldan üç yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek

MADDE 208. :

(1) Gerçek bir özel belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, *bir yıldan üç yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

Açığa imzanın kötüye kullanılması

MADDE 209. :

(1) Belirli bir tarzda doldurulup kullanılmak üzere kendisine teslim olunan *imzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kâğıdı*, verilme nedeninden farklı bir şekilde dolduran kişi, şikâyet üzerine, *üç aydan bir yıla kadar hapis cezası* ile cezalandırılır.

Zimmet Suçu (TCK:md:247)

(1) Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, *beş yıldan oniki yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.

İRTİKÂP

MADDE 250. –

(1) GÖREVİNİN SAĞLADIĞI NÜFUZU KÖTÜYE KULLANMAK SURETİYLE KENDİSİNE VEYA BAŞKASINA YARAR SAĞLANMASINA VEYA BU YOLDA VAATTE BULUNULMASINA BİR KİMSEYİ İCBAR EDEN KAMU GÖREVLİSİ, **BEŞ YILDAN ON YILA KADAR HAPİS** CEZASI İLE CEZALANDIRILIR.

Denetim görevinin ihmali

MADDE 251:

- (1) Zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.
- (2) Denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisi, *üç aydan üç yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

RÜŞVET ALMA (TCK:Md:252)

Rüşvet:

- (1) Rüşvet alan kamu görevlisi, *dört yıldan oniki yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır. Rüşvet veren kişi de kamu görevlisi gibi cezalandırılır. *Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması hâlinde, suç tamamlanmış* gibi cezaya hükmolunur.
- (2) Rüşvet alan veya bu konuda anlaşmaya varan kişinin, yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması hâlinde, birinci fıkraya göre verilecek *ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.*
- (3) Rüşvet, bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlamasıdır.

Yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama

MADDE 255. - Görevine girmeyen ve yetkili olmadığı bir işi yapabileceği veya yaptırabileceği kanaatini uyandırarak yarar sağlayan kamu görevlisi, *bir yıldan beş yıla kadar hapis* ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması

MADDE 256. - Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması hâlinde, *kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.*

Görevi Kötüye Kullanma (TCK:Md:257)

Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, *görevinin gereklerine aykırı hareket* etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, *bir yıldan üç yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması (TCK:Md:258)

(1) Görev nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri ,kararları ve emirleri, tebligatı açıklayan veya yayınlayan başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştıran kamu görevlisine **1 yıldan 4 yıla** kadar hapis cezası verilir.

(2) Kamu görevlisi sıfatı sona erdikten sonra bu suçu işleyen kimseye de aynı ceza verilir.

Kamu görevlisinin ticareti

MADDE 259. - Yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak, bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışan kamu görevlisi, *altı aya kadar hapis* veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

Kamu görevinin terki veya yapılmaması (TCK:Md:260)

(1) Hukuka aykırı olarak ve toplu biçimde, görevlerini terk eden, görevlerine gelmeyen, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmayan veya yavaşlatan kamu görevlilerinin her biri hakkında *üç aydan bir yıla kadar hapis* cezası verilir.

Kamu görevlisi sayısının *üçten fazla olmaması hâlinde cezaya hükmolunmaz.*

Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma

MADDE 264. –

- (1) Bir rütbe veya kamu görevinin veya mesleğin, resmî elbisesini yetkisi olmaksızın alenen ve başkalarını yanıltacak şekilde giyen veya *hakkı olmayan nişan veya madalyaları takan* kimseye *üç aydan bir yıla kadar hapis* cezası verilir.
- (2) Elbisenin sağlayacağı kolaylık ve olanaklardan yararlanarak *bir suç işlenirse*, yalnız bu fiilden ötürü yukarıdaki fıkrada belirtilen cezalar *üçte biri oranında artırılarak* hükmolunur.

Görevi yaptırmamak için direnme

MADDE 265. - Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, *cebir* veya *tehdit* kullanan kişi, *altı aydan üç yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

İFTİRA

MADDE 267. - YETKİLİ MAKAMLARA İHBAR VEYA ŞİKÂYETTE BULUNARAK YA DA BASIN VE YAYIN YOLUYLA, İŞLEMEDİĞİNİ BİLDİĞİ HÂLDE, HAKKINDA SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA BAŞLATILMASINI YA DA İDARÎ BİR YAPTIRIM UYGULANMASINI SAĞLAMAK İÇİN BİR KİMSEYE HUKUKA AYKIRI BİR FİİL İSNAT EDEN KİŞİ, **BİR YILDAN DÖRT YILA KADAR HAPİS** CEZASI İLE CEZALANDIRILIR.

BAŞKASINA AİT KİMLİK VEYA KİMLİK BİLGİLERİNİN KULLANILMASI

MADDE 268. - İŞLEDİĞİ SUÇ NEDENİYLE KENDİSİ HAKKINDA SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA YAPILMASINI ENGELLEMELERİ AMACIYLA, BU KİŞİYE AİT KİMLİĞİ VEYA KİMLİK BİLGİLERİNİ KULLANAN KİMSE, *İFTİRA SUÇUNA İLİŞKİN HÜKÜMLERE GÖRE CEZALANDIRILIR.*

SUÇ ÜSTLENME

MADDE 270. - YETKİLİ MAKAMLARA, GERÇEĞE AYKIRI OLARAK, SUÇU İŞLEDİĞİNİ VEYA SUÇA KATILDIĞINI BİLDİREN KİMSEYE *İKİ YILA KADAR HAPİS* CEZASI VERİLİR.

BU SUÇUN ÜSTSOY, ALTSOY, EŞ VEYA KARDEŞİ *CEZADAN KURTARMAK AMACIYLA İŞLENMESİ HÂLİNDE; VERİLECEK CEZANIN DÖRTTE ÜÇÜ İNDİRİLEBİLECEĞİ GİBİ TAMAMEN DE KALDIRILABİLİR.*

Suç uydurma

MADDE 271. - İşlenmediğini bildiği bir suçu, yetkili makamlara işlenmiş gibi ihbar eden ya da işlenmeyen bir suçun delil veya emarelerini soruşturma yapılmasını sağlayacak biçimde uyduran kimseye *üç yıla kadar hapis* cezası verilir.

Yalan tanıklık

MADDE 272. - Hukuka aykırı bir fiil nedeniyle başlatılan bir soruşturma kapsamında tanık dinlemeye yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye, *dört aydan bir yıla kadar* hapis cezası verilir.

SUÇU BİLDİRMEME

MADDE 278. –

(1) İŞLENMEKTE OLAN BİR SUÇU YETKİLİ MAKAMLARA BİLDİRMİYEN KİŞİ, *BİR YILA KADAR HAPİS* CEZASI İLE CEZALANDIRILIR.

(2) İŞLENMİŞ OLMAKLA BİRLİKTE, SEBEBİYET VERDİĞİ NETİCELERİN SINIRLANDIRILMASI HÂLEN MÜMKÜN BULUNAN BİR SUÇU YETKİLİ MAKAMLARA BİLDİRMİYEN KİŞİ, YUKARIDAKİ FIKRA HÜKMÜNE GÖRE CEZALANDIRILIR.

(3) MAĞDURUN *ONBEŞ YAŞINI BİTİRMEMİŞ BİR ÇOCUK*, BEDENSEL VEYA RUHSAL BAKIMDAN *ÖZÜRLÜ OLAN* YA DA *HAMİLELİĞİ NEDENİYLE* KENDİSİNİ SAVUNAMAYACAK DURUMDA BULUNAN KİMSE OLMASI HÂLİNDE, YUKARIDAKİ FIKRALARA GÖRE VERİLECEK *CEZA, YARI ORANINDA ARTIRILIR*.

Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi

(TCK:Md:-279)

(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, **altı aydan iki yıla kadar hapis** cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, **adlî kolluk görevini yapan kişi tarafından** işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek **ceza yarı oranında artırılır**.

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme

MADDE 281. - Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, *altı aydan beş yıla kadar hapis* cezası ile cezalandırılır.

Kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne *göre ceza verilmez.*

Suçluyu kayırma

MADDE 283. –

- (1) Suç işleyen bir kişiye araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için imkân sağlayan kimse, *altı aydan beş yıla kadar* hapis cezası ile cezalandırılır.
- (2) Bu suçun *kamu görevlisi tarafından* göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.
- (3) Bu suçun üstsoy, altsoy, eş, kardeş veya diğer suç ortağı tarafından işlenmesi hâlinde, *cezaya hükmolunmaz*.

Tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme

MADDE 284. - Hakkında tutuklama kararı verilmiş olan veya hükümlü bir kişinin bulunduğu yeri bildiği hâlde yetkili makamlara bildirmeyen kimse, *bir yıla kadar hapis cezası* ile cezalandırılır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

(İLGİLİ BÖLÜMLERİ)

Kanun No.: 2709

Kabul Tarihi: 7.11.1982

Devletin şekli:

MADDE 1- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

Cumhuriyetin nitelikleri:

MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, *demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.*

Devletin bütünlüğü, resmî dili, bayrağı, millî marşı ve başkenti :

MADDE 3- Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. *Dili Türkçedir.* Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz *ay yıldızlı al bayraktır.* Millî marşı "*İstiklal Marşı*"dır. Başkenti *Ankara*'dır.

Değiştirilemeyecek hükümler:

MADDE 4- Anayasanın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

MADDE 5- Devletin temel amaç ve görevleri:

Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak,

Kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak;

Kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya,

İnsanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Egemenlik

MADDE 6- Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, *yetkili organları* eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette *hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa* bırakılamaz.

Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.

Yasama yetkisi:

MADDE 7- *Yasama yetkisi* Türk Milleti adına *Türkiye Büyük Millet Meclisinindir*. Bu yetki devredilemez.

Yürütme yetkisi ve görevi:

MADDE 8- Yürütme yetkisi ve görevi, *Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından*, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

Yargı yetkisi:

MADDE 9- Yargı yetkisi, Türk Milleti adına *bağımsız ve tarafsız mahkemelerce* kullanılır.

Kanun önünde eşitlik

MADDE 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü

MADDE 11- Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Temel hak ve hürriyetlerin niteliği

MADDE 12- Herkes, kişiliğine bağlı, *dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez* temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

MADDE 13- Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve *ancak kanunla sınırlanabilir*. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması

MADDE 15- Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması *kısmen veya tamamen durdurulabilir* veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, *savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında*, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz;

Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez;

Suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı

MADDE 17- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; *kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.*

Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda *meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.*

Zorla alıştırma yasağı:

MADDE 18- Hiç kimse zorla alıştırılamaz. Angarya yasaktır.Őekil ve Şartları kanunla düzenlenmek üzere *hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde* vatandaşlardan istenecek hizmetler; ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda ngrlen **vatandaşlık devi** niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, *zorla alıştırma sayılmaz.*

Kişi hürriyeti ve güvenliği

MADDE 19- *Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir. Őekil ve Şartları kanunda gösterilen:*

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi;

Bir *mahkeme kararının* veya kanunda öngörölen bir yükümlölüğün gereği olarak *ilgilinin yakalanması* veya *tutuklanması*;

Halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Özel hayatın gizliliği ve korunması:

Özel hayatın gizliliği

MADDE 20- Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. *Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*

Usulüne göre verilmiş *hâkim kararı olmadıkça;*

Yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla *yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça;*

Kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz

Konut dokunulmazlığı:

MADDE 21- Kimsenin konutuna dokunulamaz. Usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz.

Haberleşme hürriyeti:

MADDE 22- Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Yerleşme ve seyahat hürriyeti

MADDE 23- Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti: Suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti: Suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek; Amaçlarıyla,

Kanunla sınırlanabilir.

(Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.)

Din ve vicdan hürriyeti:

MADDE 24- Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir. Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Düşünce ve kanaat hürriyeti:

MADDE 25- Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti

MADDE 26- Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.

Toplantı hak ve hürriyetleri:

Dernek kurma hürriyeti

MADDE 33- Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı

MADDE 34- Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkı

MADDE 35- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

Hakların korunması ile ilgili hükümler;

Hak arama hürriyeti

MADDE 36- Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile *adil yargılanma hakkına sahiptir*. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

Kanunî hâkim güvencesi

MADDE 37- Hiç kimse kanunen tabî olduğu mahkemededen başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabî olduğu mahkemededen başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.

➤ **MADDE 38- Suç ve cezalara ilişkin esaslar:**

- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz;
- Kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.
- Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.
- Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.
- Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

- Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.
- Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.
- Ceza sorumluluğu şahsîdir.
- Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

- Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.
- İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.
- Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez.

Temel hak ve hürriyetlerin korunması:

MADDE 40- Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Çalışma ve sözleşme hürriyeti:

MADDE 48- Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

MADDE 49- Çalışma hakkı ve ödevi:

Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

Sendika kurma hakkı:

MADDE 51- Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir.

Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ

Madde 1: Bütün insanlar *özgür; onur ve hakları yönünden eşit doğarlar*. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşçe davranmalıdırlar.

Madde 2: Herkes, ırk, renk, cins, dil, din, siyasal ya da herhangi bir başka inanç, ulusal ya da toplumsal köken, varlıklılık, doğuş ya da herhangi bir başka ayırım gözetilmeksizin bu Bildirge'de açıklanan *bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir*.

Madde 3: *Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği* herkesin hakkıdır.

Madde 4: Hiç kimse *köle* ya da *kul olarak kullanılamaz*; kölelik ve köle alım satımı her türlü biçimiyle yasaktır.

Madde 5: Hiç kimse *işkenceye* ya da acımasız, *insanlık dışı* ya da *onur kırıcı* ceza ya da muameleye uğratılamaz.

Madde 6: Herkes, nerede olursa olsun, *kişiliğinin tanınması* hakkına sahiptir.

Madde 7: Yasa önünde herkes eşittir ve herkes ayırım gözetilmeksizin yasanın koruyuculuğundan *eşit olarak yararlanma* hakkını taşır.

Madde 8: Her kişinin, kendisine Anayasa ya da yasa ile tanınan temel haklara aykırı işlemlere karşı ilgili ulusal mahkemelerin etkin *koruyucu önlemlerinden yararlanma* hakkı vardır.

Madde 9: Hiç kimse, keyfi olarak *tutuklanamaz, alıkonulamaz, sürülemez.*

Madde 10: Herkes, haklarının ve ödevlerinin ya da kendisine yöneltilen ve ceza niteliği taşıyan herhangi bir suçlamanın saptanmasında, davanın *bağımsız ve tarafsız bir mahkemece*, tam bir eşitlikle, *adil ve açık olarak* görülmesi hakkına sahiptir.

Madde 11: (1) Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kendisine gerekli bütün güvencenin sağlanmış bulunduğu açık bir yargılama ile yasaca *suçlu olduğu saptanmadıkça, suçsuz sayılır.*
(2) Hiç kimse, gerçekleştiği sırada ulusal ya da uluslararası hukuka göre *suç oluşturmayan eylem ya da ihmalden dolayı mahkum edilemez.* Yine hiç kimseye, suçun işlendiği sırada uygulanan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Madde 12: Hiç kimse, özel yaşamı, ailesi, konutu ya da yazışması konularında *keyfi müdahaleye, onuruna ve adına karşı saldırıya uğrayamaz.* Herkesin, bu müdahale ve saldırılara karşı yasa ile korunmaya hakkı vardır.

Madde 13: (1) Herkes, herhangi bir devletin sınırları içinde *özgürce dolaşma ve oturma hakkına* sahiptir.

(2) Herkes, kendi ülkesi dahil herhangi bir ülkeden ayrılma ya da kendi ülkesine yeniden dönme hakkına sahiptir.

Madde 14: (1) Herkesin, zulüm karşısında, *başka ülkelere sığınma hakkı* vardır.

(2) Bu hak, *adi bir suçla* ya da Birleşmiş Milletler *ilke ve amaçlarına aykırı* eylemlerle ilgili kovuşturmalar halinde, ileri sürülemez.

Madde 15: (1) Herkesin bir *yurttaşlığa hakkı* vardır.

(2) Hiç kimse, *yurttaşlığından* ya da *yurttaşlığını değiştirme* hakkından keyfi bir biçimde *yoksun bırakılamaz*.

Madde 16: (1) Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, ırk, uyruk ya da din bakımından hiçbir sınırlamaya bağılı olmaksızın *evlenme ve aile kurma hakkına* sahiptir. Söz konusu kişiler, evlenme konusunda, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde *eşit haklara* sahiptirler.

(2) Evlenme ancak, evleneceklerin *özgür ve tam rızası* ile gerçekleştirilebilir.

(3) Aile toplumun doğal ve temel ögesidir ve toplum ve devletçe korunur.

Madde 17: (1) Herkesin, tek başına ya da başkalarıyla birlikte *mal ve mülk edinme hakkı* vardır.

Madde 18: Herkesin *düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı* vardır; bu hak din ya da inanç değiştirme; dinini ya da inancını tek başına ya da topluca, açık ya da özel olarak öğretim, uygulama, tapınma ve anma bağlamında açığa vurma özgürlüğünü içerir.

Madde 19: Herkesin *düşünme ve anlatım özgürlüğüne hakkı* vardır; bu özgürlük düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve düşünceleri her araçta arama, elde etme ve yayma hakkını içerir.

Madde 20: (1) Herkesin barışçıl biçimde toplanma ve *dernek*

Kurma özgürlüğü vardır.

(2) Hiç kimse bir derneğe girmeğe zorlanamaz.

Madde 21: (1) Herkesin, doğrudan ya da özgürce seçilmiş kişiler aracılığıyla ülkesinin kamu *yönetimine katılma hakkı*

vardır.

(2) Herkes ülkesinin kamu hizmetlerinden *eşit olarak*

yararlanma hakkına sahiptir.

(3) Halkın iradesi, hükümet erkinin temelidir; bu irade, *gizli* ya da buna denk bir yöntemle yapılacak ve genel ve *eşit oy verme* yoluyla gerçekleşecek olan dönemsel ve *dürüst seçimle* belirir.

Madde 22: Her kişinin, toplumun bir üyesi olarak, *sosyal güvenliğe*; onuru için ve kişiliğinin özgürce gelişmesi için zorunlu olan *ekonomik, toplumsal ve kültürel hakların*, ulusal çaba ve uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin örgütleriyle ve kaynaklarıyla orantılı olarak gerçekleştirilmesine hakkı vardır.

Madde 23: (1) Herkesin çalışmaya, *işini özgürce seçmeye*, adil ve elverişli çalışma koşullarına ve *işsizlikten korunmaya hakkı* vardır.

(2) Herkesin hiçbir ayırım gözetilmeksizin, *eşit çalışma karşılığı eşit ücrete hakkı* vardır.

(3) Çalışan herkesin, kendisine ve ailesine insanlık onuruna uygun bir yaşayış sağlayan, gerekirse her türlü *sosyal güvenlik araçlarıyla da desteklenen bir ücrete hakkı vardır.*

(4) Herkesin, çıkarlarının korunması için başkaları ile birlikte *sendika kurmaya ve kurulu bir sendikaya katılmaya hakkı* vardır.

Madde 25: (1) Herkesin gerek kendisi, gerek ailesi için yiyecek, giyecek, konut, sağlıksal bakım, gerekli toplumsal hizmetler de içinde olmak üzere sağlığına ve esenliğine uygun bir yaşam düzeyine; *işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılıkta* ya da geçim olanaklarından kendi iradesi dışında yoksul kaldığı başka durumlarda, *güvenliğe hakkı*

vardır.

(2) Analık ve çocukluk özel bakım ve yardım hakkı doğurur. Bütün çocuklar, ister evlilik içinde, ister evlilik dışında doğsunlar, *eşit sosyal güvenlik*ten yararlanırlar.

Madde 26: (1) Herkesin *eğitim hakkı vardır*. Eğitim hiç olmazsa ilk ve temel eğitim evrelerinde parasız olmalıdır. *İlk eğitim zorunludur*. Teknik ve mesleki eğitimden herkes yararlanabilmeli ve yüksek öğretim, başarıya göre, herkese tam bir eşitlikle açık

olmalıdır.

(2) Eğitim, insan kişiliğinin tam gelişmesini, insan haklarıyla temel özgürlüklere saygının güçlenmesini amaç olarak almalıdır.

(3) Ana baba, çocuklarına verilecek eğitim türü için öncelikli *seçme hakkına* sahiptir.

Madde 27: (1) Herkes, *toplumun kültürel etkinliklerine özgürce katılma*, güzel sanatları tatma, bilim alanındaki ilerlemelerden ve bunların nimetlerinden yararlanma hakkına sahiptir.

(2) Herkesin, sahibi bulunduğu her türlü bilim, yazın ya da sanat yapıtlarından kaynaklanan *ahlaki ve maddi çıkarlarının korunmasına hakkı* vardır.

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

Madde 1-İnsan Haklarına saygı yükümlülüğü:Yüksek Sözleşmeciler Taraflar, kendi yetki alanları içinde bulunan herkese bu Sözleşmenin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlükleri tanırlar.

Madde 2-Yaşama hakkı:1. Herkesin *yaşam hakkı*, yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında, **hiç kimse kasten öldürülemez.**

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurma'nın kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a. Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için;
- b. Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;
- c. Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.

Madde 3-İşkence yasağı: Hiç kimse işkenceye, *insanlık dışı yada onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.*

Madde 4-Kölelik ve zorla çalıştırma yasağı:

1. Hiç kimse *köle ve kul* halinde tutulamaz.

2. Hiç kimse *zorla çalıştırılmaz* ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz.

3. Aşağıdaki haller bu maddede sözü geçen "zorla çalıştırma veya zorunlu çalışma"dan sayılmazlar:

a. Bu Sözleşmenin 5. maddesinde öngörülen koşullar altında tutuklu bulunan kimseden *tutukluluğu* veya *şartlı salıverilmesi* süresince olağan olarak *yapılması istenen çalışma*;

b. Askeri nitelikte bir hizmet veya inançları gereğince askerlik görevini yapmaktan kaçınan kimselerin durumunu meşru sayan ülkelerde bu inanca sahip kimselere *zorunlu askerlik yerine gördürülecek başka bir hizmet*;

c. Toplumun hayat veya refahını tehdit eden *kriz ve afet hallerinde istenecek her hizmet*;

d. Normal yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmet.

Madde 5-Özgürlük ve güvenlik hakkı:

1. Herkesin *kişi özgürlüğüne* ve *güvenliğine hakkı* vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

a. Kişinin yetkili mahkeme tarafından mahkum edilmesi üzerine usulüne uygun olarak hapsedilmesi;

b. Bir mahkeme tarafından, yasaya uygun olarak, verilen bir karara riayetsizlikten dolayı veya yasanın koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

c. Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine yada suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması;

d. Bir *küçüğün gözetim altında eğitimi* için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulu durumda bulundurulması veya kendisinin yetkili merci önüne çıkarılması için usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

e. *Bulaşıcı hastalık* yayabilecek bir kimsenin, *bir akıl hastasının*, bir *alkoliğin*, *uyuşturucu madde bağımlısı* bir kişinin veya bir *serserinin* usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

f. Bir kişinin usulüne aykırı surette *ülkeye girmekten alı konmasını* veya kendisi hakkında *sınır dışı etme* yada *geriverme* işleminin yürütülmekte olması nedeniyle usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda, bulundurulması;

2. Yakalanan her kişiye, *yakalama nedenleri* ve kendisine yöneltilen *her türlü suçlama* en kısa zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. Bu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes, *hemen bir yargıç* veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. *Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.*

4. Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle *özgürlüğünden yoksun kılınan herkes*, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında *kısa bir süre içinde karar vermesi* ve yasaya aykırı görülmesi halinde kendisini, *serbest bırakması* için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tutulu kalma işleminin mağduru olan herkesin *tazminat istemeye hakkı* vardır.

Madde 6-Adil yargılanma hakkı:

1-Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, gerek cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş *bağımsız ve tarafsız bir mahkeme* tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.

Hüküm açık oturumda verilir; ancak, demokratik bir toplumda genel ahlak, kamu düzeni ve ulusal güvenlik yararına, küçüklerin korunması veya davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde, veya davanın açık oturumda görülmesinin adaletin selametine zarar verebileceği bazı özel durumlarda, mahkemenin zorunlu göreceği ölçüde, duruşmalar dava süresince tamamen veya kısmen *basına ve dinleyicilere kapalı olarak sürdürülebilir.*

2. Bir suç ile itham edilen herkes, *suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz* sayılır.

3. Her sanık, en azından aşağıdaki haklara sahiptir:

a. Kendisine yöneltilen suçlamanın niteliği ve nedeninden en kısa zamanda, anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak *haberdar edilmek*;

b. Savunmasını hazırlamak için gerekli *zamana* ve *kolaylıklara* sahip olmak;

c. Kendi kendini savunmak veya kendi seçeceği bir savunmacının yardımından yararlanmak ve eğer savunmacı tutmak için mali olanaklardan yoksun bulunuyor ve adaletin selameti gerektiriyorsa, mahkemece görevlendirilecek bir *avukatın para ödemeksizin yardımından yararlanabilmek*;

d. *İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek*, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında *çağırılmasının* ve *dinlenmesinin* sağlanmasını *istemek*;

e. Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir *tercümanın yardımından para ödemeksizin yararlanmak*.

Madde 7-Cezaların yasallığı:

1. Hiç kimse, *işlendiği zaman* ulusal ve uluslararası hukuka göre bir *suç sayılmayan bir fiil veya ihmalden dolayı mahkum edilemez*. Yine hiç kimseye, suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.
2. Bu madde, işlendiği zaman uygar uluslar tarafından tanınan genel hukuk ilkelerine göre suç sayılan bir fiil veya ihmâl ile suçlanan bir kimsenin yargılanmasına ve cezalandırılmasına engel değildir.

Madde 8-Özel hayatın ve aile hayatının korunması:

1. Herkes; *özel ve aile hayatına*, konutuna ve haberleşmesine *saygı gösterilmesi hakkına* sahiptir.
2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve *yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.*

Madde 9-Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü:

1. Herkes; *düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir*. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve *ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü* de içerir.
2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, ancak kamu güvenliğinin, kamu düzenin, genel sağlığın veya ahlakın, yada başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için demokratik bir toplumda zorunlu tedbirlerle ve *yasayla sınırlanabilir*.

Madde 10-İfade özgürlüğü:

1. Herkes, *görüşlerini açıklama* ve *anlatım özgürlüğüne sahiptir*. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.

2. Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, *sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir*.

Madde 11-Dernek kurna ve toplantı özgürlüğü:

1. Herkes; asayışı bozmayan toplantılar yapmak, *dernek kurmak*, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte *sendikalar kurmak* ve sendikalara katılmak haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağliğın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve *ancak yasayla sınırlanabilir*. Bu madde, bu hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler, kolluk mensupları veya devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında meşru sınırlamalar konmasına engel değildir.

Madde 12-Evlenme hakkı:

Evlenme çağına gelen erkek ve kadın, bu hakkın kullanılmasını düzenleyen ulusal yasalar uyarınca *evlenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir.*

Madde 13-Etkili başvuru hakkı:

Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama *etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.*

Madde 14-Ayrımcılık yasağı:

Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma; cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir *ayırıcılık yapılmadan sağlanır.*

Madde 15-Olağanüstü hallerde askıya alma:

1. *Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde* her Yüksek Sözleşmeci Taraf, ancak durumun gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklerle ters düşmemek koşuluyla bu Sözleşmede öngörülen yükümlülüklerle *aykırı tedbirler alabilir. (meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında)*

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ 1.PROTOKOL

Madde 1-Mülkiyetin korunması:

Her gerçek ve tüzel kişinin *mal ve mülk* dokunulmazlığına *saygı gösterilmesini isteme hakkı* vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.

Madde 2-Eğitim hakkı:

Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ 4.PROTOKOL

Madde 1-Borçtan dolayı özgürlüğünden yoksun bırakılma yasağı:Hiç kimse, yalnızca akdi ilişkiden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememiş olmasından dolayı *özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.*

Madde 2-Serbest dolaşım özgürlüğü:

1. Bir devletin ülkesi içinde usulüne uygun olarak bulunan herkes, orada *serbestçe dolaşma* ve *ikametgahını seçebilme* hakkına sahiptir.
2. Herkes, kendi ülkesi de dahil, herhangi bir *ülkeyi terk etmekte serbesttir.*
3. Bu haklar, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlık ve ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler olarak ve *yasayla öngörülmüş sınırlamalara tabi tutulabilir.*
4. Bu maddenin 1. fıkrasında sayılan haklar, belli yerlerde, yasayla konmuş ve demokratik bir toplumda kamu yararının gerektirdiği *sınırlamalara tabi tutulabilir.*

Madde 3-Vatandaşların sınır dışı edilmeleri yasağı:

1. Hiç kimse, tek başına ya da toplu olarak, uyruğu bulunduğu devletin *ülkesinden sınır dışı edilemez.*
2. Hiç kimse, uyruğu bulunduğu devletin *ülkesine girme hakkından yoksun bırakılamaz.*

Madde 4-Yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı:

Yabancıların toplu olarak sınır dışı edilmesi yasaktır.

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ 6.PROTOKOL

Madde 1-Ölüm cezasının kaldırılması:

Ölüm cezası kaldırılmıştır. Hiç kimse bu cezaya çarptırılamaz ve idam edilemez.

Madde 2-Savaş zamanında ölüm cezası:

Bir devlet, yasalarında, savaş veya yakın savaş tehlikesi zamanında işlenmiş olan fiiller için ölüm cezasını öngörebilir; bu ceza, ancak yasanın belirlediği hallerde ve onun hükümlerine uygun olarak uygulanabilir. İlgili devlet, söz konusu yasanın bu duruma ilişkin hükümlerini Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir.

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ 7.PROTOKOL

Madde 1-Yabancıların sınır dışı edilmelerine ilişkin usulü güvenceler:

1. Bir devlet ülkesinde kurallara uygun olarak ikamet eden bir yabancı, *yasaya uygun şekilde verilmiş bir kararın uygulanması dışında sınır dışı edilemez* ve

a. Sınır dışı edilmesine karşı gerekçeleri öne sürebilmesine,

b. Durumunu yeniden inceletmeye,

c. Yukarıdaki amaçlarla, yetkili bir merci önünde veya bu merci tarafından tayin edilecek biri ya da binleri önünde temsil ettirmesine, izin verilecektir.

2. Sınır dışı edilmenin kamu düzeni yararı ya da ulusal güvenlik nedenleri açısından gerektiği hallerde, bir yabancı, yukarıdaki 1. *maddenin (a), (b) ve (c) bentlerinde öngörülen haklarını kullanmadan sınır dışı edilebilir.*

Madde 2-Cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı:

1. Bir mahkeme tarafından cezai bir suçtan mahkum edilen her kişi, mahkumiyet ya da ceza hükmünü daha yüksek bir mahkemeye *yeniden inceletme hakkını haiz olacaktır*. Bu hakkın kullanılması, kullanılabilme gerekçeleri de dahil olmak üzere, yasayla düzenlenir.

2. Bu hakkın kullanılması, yasada düzenlenmiş haliyle az önemli suçlar bakımından ya da ilgilinin birinci derece mahkemesi olarak en yüksek mahkemede yargılandığı veya beraatini müteakip bunun temyiz edilmesi üzerine verilen mahkumiyet hallerinde istisnaya tabi tutulabilir.

Madde 3-Adli hata halinde tazminat hakkı:

Bir kişinin, kesin bir kararla cezai bir suçtan mahkum edilmesi ve sonradan yeni veya yakın zamanda keşfedilmiş bir delilin kesinlikle yanlış bir adalet uygulaması olduğunu göstermesi veya kişinin affedilmesi nedeniyle *cezai kararın iptal edilmesi halinde*, bilinmeyen delilin açıklanmamış olmasının tamamen veya kısmen o kişiye atfedildiğinin ispatlandığı haller dışında, böyle bir mahkumiyet sonucunda cezaya maruz kalan kişi ilgili *devletin yasası ve uygulamasına göre tazmin edilecektir.*

Madde 4-Aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkı:

1. Hiç kimse bir devletin ceza yargılaması usulüne ve yasaya uygun olarak kesin bir hükümlerle mahkum edildiği ya da beraat ettiği bir suçtan dolayı aynı devletin yargısal yetkisi altındaki yargılama usulleri çerçevesinde *yeniden yargılanamaz veya mahkum edilemez.*
2. Yukarıdaki fıkra hükümleri, yeni veya yakın zamanda ortaya çıkarılan delillerin veya önceki muamelelerde davanın sonucunu etkileyebilecek esaslı bir kusurun varlığı durumunda, ilgili devletin ceza yargılaması usulü ve yasasına uygun olarak davanın yeniden açılmasını engellemez.
3. Sözleşmenin 15. maddesi çerçevesinde bu madde ile öngörülen yükümlülöklere aykırı hiçbir tedbir alınamaz.

Madde 5-Eşler arasında eşitlik:

Eşler evlilikte, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesi durumunda, kendi aralarında ve çocukları ile ilişkilerinde bir medeni haklar ve sorumluluklardan *eşit şekilde yararlanırlar*.

Bu madde devletlerin çocuklar yararına gereken tedbirleri almalarını engellemez.

4857

**SAYILI
İŞ KANUNU**

(İLGİLİ MADDELER)

Kabul Tarihi : 22/5/2003

Madde 1 :

İş Kanununun Amacı Ve Kapsamı: Bu Kanunun amacı işverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin *çalışma şartları* ve *çalışma ortamına* ilişkin *hak* ve *sorumluluklarını* düzenlemektir.

Madde 2 :

Bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye *işçi*,

işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara *işveren*,

işçi ile işveren arasında kurulan ilişkiye iş *ilişkisi denir*.

İşveren tarafından mal veya hizmet üretmek amacıyla maddi olan ve olmayan unsurlar ile işçinin birlikte örgütlendiği birime *işyeri* denir.

Madde 5:

Eşit davranma ilkesi: İş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz.

İşveren, esaslı sebepler olmadıkça *tam süreli çalışan* işçi karşısında *kısmî süreli çalışan* işçiye, *belirsiz süreli çalışan* işçi karşısında *belirli süreli çalışan* işçiye farklı işlem yapamaz.

Madde 8:

İş Sözleşmesi : İş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir.

İş sözleşmesi, Kanunda aksi belirtilmedikçe, *özel bir şekle tabi değildir.*

Süresi *bir yıl ve daha fazla* olan iş sözleşmelerinin *yazılı* şekilde yapılması zorunludur. Bu belgeler damga vergisi ve her çeşit resim ve harçtan muaftır.

Yazılı sözleşme yapılmayan hallerde işveren işçiye en geç **iki ay içinde** genel ve özel çalışma koşullarını, günlük ya da haftalık çalışma süresini, temel ücreti ve varsa ücret eklerini, ücret ödeme dönemini, süresi belirli ise sözleşmenin süresini, fesih halinde tarafların uymak zorunda oldukları hükümleri gösteren **yazılı bir belge vermekle yükümlüdür.**

Süresi **bir ayı geçmeyen** belirli süreli iş sözleşmelerinde bu fıkra hükmü uygulanmaz. İş sözleşmesi **iki aylık süre dolmadan sona ermiş ise**, bu bilgilerin en geç **sona erme tarihinde** işçiye yazılı olarak verilmesi zorunludur.

Madde 10:

Sürekli ve Süreksiz İş: Nitelikleri bakımından en çok *otuz iş günü* süren işlere süreksiz iş, bundan fazla devam edenlere sürekli iş denir.

Madde 11:

Belirli ve Belirsiz Süreli İş Sözleşmesi: İş ilişki-sinin bir süreye bağlı olarak yapılmadığı halde sözleşme belirsiz süreli sayılır. Belirli süreli işlerde veya belli bir işin tamamlanması veya belirli bir olgunun ortaya çıkması gibi objektif koşullara bağlı olarak işveren ile işçi arasında yazılı şekilde yapılan iş sözleşmesi *belirli süreli iş sözleşmesidir*.

Belirli süreli iş sözleşmesi, esaslı bir neden olmadıkça, birden fazla üst üste (zincirleme) yapılamaz. Aksi halde iş sözleşmesi başlangıçtan itibaren belirsiz süreli kabul edilir.

Esaslı nedene dayalı zincirleme iş sözleşmeleri, belirli süreli olma özelliğini korurlar.

Madde 17 :

Sürelî Fesih: Belirsiz süreli iş sözleşmelerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir.

- İşi **6 aydan az** sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak **2 hafta sonra**,
- İşi **6 aydan 1,5 yıla kadar** sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak **4 hafta sonra**
- İşi **1,5 yıldan 3 yıla kadar** sürmüş olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak **6 hafta sonra**,
- İşi **3 yıldan fazla** sürmüş işçi için, bildirim yapılmasından başlayarak **8 hafta sonra**

Feshedilmiş sayılır.

İşveren bildirim süresine ait **ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir**

Madde 20 :

Fesih bildirimine itiraz ve usulü: İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesinde dava açabilir. Toplu iş sözleşmesinde hüküm varsa veya taraflar anlaşılırsa uyuşmazlık aynı sürede özel hakeme götürülür.

Feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir. İşçi, feshin başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispatla yükümlüdür.

Dava seri muhakeme usulüne göre iki ay içinde sonuçlandırılır. Mahkemece verilen kararın temyizi halinde, Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir.

Madde 25

İşverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı: Süresi belirli olsun veya olmasın işveren, aşağıda yazılı hallerde iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemeksizin feshedebilir:

I- Sağlık sebepleri:

- a) İşçinin kendi kastından veya derli toplu olmayan yaşayışından yahut içkiye düşkünlüğünden doğacak bir hastalığa veya sakatlığa uğraması halinde, bu sebeple doğacak devamsızlığın **ardı ardına üç iş günü veya bir ayda beş iş gününden fazla** sürmesi.
- b) İşçinin tutulduğu hastalığın tedavi edilemeyecek nitelikte olduğu ve işyerinde çalışmasında sakınca bulunduğunun **Sağlık Kurulunca saptanması** durumunda.

II- Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

- a) İş sözleşmesi yapıldığı sırada bu sözleşmenin esaslı noktalarından biri için gerekli vasıflar veya şartlar kendisinde bulunmadığı halde bunların kendisinde bulunduğunu ileri sürerek, yahut *gerçeğe uygun olmayan bilgiler veya sözler söyleyerek* işçinin işvereni yanıltması.
- b) İşçinin, işveren yahut bunların aile üyelerinden birinin *şeref ve namusuna dokunacak sözler sarfetmesi* veya davranışlarda bulunması, yahut işveren hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve isnadlarda bulunması.
- c) İşçinin işverenin başka bir işçisine *cinsel tacizde* bulunması.
- d) İşçinin işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine yahut işverenin başka *işçisine sataşması*

- e) İşçinin, işverenin *güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya* atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması.
- f) İşçinin, işyerinde, *yedi günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmeyen* bir suç işlemesi.
- g) İşçinin işverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın *ardı ardına iki işgünü veya bir ay içinde iki defa herhangi bir tatil gününden sonraki iş günü, yahut bir ayda üç işgünü işine devam etmemesi.*
- h) İşçinin yapmakla ödevli bulunduğu görevleri kendisine hatırlatıldığı halde *yapmamakta ısrar etmesi.*
- ı) İşçinin kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, işyerinin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makineleri, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri *otuz günlük ücretinin tutarıyla ödeyemeyecek derecede hasara ve kayba uğratması.*

III- Zorlayıcı sebepler:

İşçiyi işyerinde bir haftadan fazla süre ile çalışmaktan alıkoyan zorlayıcı bir sebebin ortaya çıkması.

IV- İşçinin gözaltına alınması veya tutuklanması halinde devamsızlığın 17 nci maddedeki bildirim süresini aşması.

Madde 27:

Yeni İş Arama İzni : Bildirim süreleri içinde işveren, işçiye yeni bir iş bulması için gerekli olan iş arama iznini iş saatleri içinde ve ücret kesintisi yapmadan vermeye mecburdur. İş arama izninin süresi **günde iki saatten** az olamaz ve işçi isterse iş arama izin saatlerini birleştirerek toplu kullanabilir. Ancak iş arama iznini toplu kullanmak isteyen işçi, bunu işten ayrılacağı günden evvelki günlere rastlatmak ve bu durumu işverene bildirmek zorundadır.

İşveren **yeni iş arama iznini vermez** veya eksik kullanırsa **o süreye ilişkin ücret işçiye ödenir**.

İşveren, iş arama izni esnasında **işçiyi çalıştırır ise** işçinin izin kullanarak bir çalışma karşılığı olmaksızın alacağı ücrete ilaveten, çalıştırdığı sürenin ücretini **yüzde yüz zamlı** öder.

Madde 29:

Toplu İşçi Çıkarma: İşveren; ekonomik, teknolojik, yapısal ve benzeri işletme, işyeri veya işin gerekleri sonucu toplu işçi çıkarmak istediğinde, bunu *en az otuz gün önceden* bir yazı ile, *işyeri sendika temsilcilerine*, ilgili bölge müdürlüğüne ve *Türkiye İş Kurumuna bildirir.*

İşyerinde çalışan işçi sayısı:

- 20 ile 100 işçi arasında ise, en az 10 işçinin,
- 101 ile 300 işçi arasında ise, en az yüzde on oranında işçinin,
- 301 ve daha fazla ise, en az 30 işçinin,

İşine 17 nci madde uyarınca ve *bir aylık süre içinde, aynı tarihte veya farklı tarihlerde* son verilmesi toplu işçi çıkarma sayılır.

Madde 30 :

Özürlü, Eski Hükümlü ve Terör Mağduru Çalıştırma Zorunluluğu: İşverenler, *elli veya daha* fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde *yüzde üç özürlü*, kamu işyerlerinde ise *yüzde dört* özürlü ve yüzde *iki eski hükümlü* işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

Yer altı ve su altı işlerinde özürlü işçi çalıştırılmaz ve yukarıdaki hükümler uyarınca işyerlerindeki işçi sayısının tespitinde yer altı ve su altı işlerinde çalışanlar hesaba katılmaz.

Madde 32 :

Ücret ve Ücretin Ödenmesi: Genel anlamda ücret bir kişiye bir iş karşılığında işveren tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır.

Türk parası ile işyerinde veya özel olarak açılan banka hesabına ödenir.

Ücret en geç ayda bir ödenir.

Ücret alacaklarında zamanaşımı süresi 5 yıldır.

Madde 41 :

Fazla Çalışma Ücreti : Fazla çalışma kanunda yazılı koşullar çerçevesinde haftalık *45 saati* aşan çalışmalardır.

Her bir saat fazla çalışma için verilecek ücret, normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının **% 50** yükseltilmesi suretiyle ödenir.

Fazla saatlerle çalışmak için **işçinin onayının alınması gerekir.**

Fazla çalışma süresinin toplamı **1 yılda 275 saatten fazla olamaz.**

Madde 46 :

Hafta Tatili Ücreti: Bu Kanun kapsamına giren işyerlerinde, işçilere tatil gününden önce belirlenen iş günlerinde çalışmış olmaları koşulu ile yedi günlük bir zaman dilimi içinde kesintisiz en az **yirmidört saat dinlenme (hafta tatili)** verilir.

Çalışılmayan hafta tatili günü için işveren tarafından bir iş karşılığı olmaksızın o günün ücreti tam olarak ödenir.

Şu kadar ki;

a) Çalışmadığı halde kanunen çalışma süresinden sayılan zamanlar ile günlük ücret ödenen veya ödenmeyen kanundan veya sözleşmeden doğan **tatil günleri**,

b) **Evlenmelerde üç güne kadar**, ana veya babanın, eşin, kardeş veya çocukların **ölümünde üç güne kadar** verilmesi gereken izin süreleri,

c) Bir haftalık süre içinde kalmak üzere işveren tarafından verilen diğer izinlerle **hekim raporuyla verilen hastalık ve dinlenme izinleri**,

Çalışılmış günler gibi hesaba katılır.

Madde 47:

Genel Tatil Ücreti:Ulusal bayram ve genel tatil olarak kabul edilen günlerde çalışmazlarsa, bir iş karşılığı olmaksızın o günün *ücreti tam olarak*, tatil yapmayarak çalışılırsa ayrıca *çalışılan her gün için bir günlük ücreti ödenir.*

Ulusal bayram ve genel tatil günlerinde işyerlerinde çalışılıp çalışılmayacağı toplu iş sözleşmesi veya iş sözleşmeleri ile kararlaştırılır.

Sözleşmelerde hüküm bulunmaması halinde söz konusu günlerde çalışılması için işçinin onayı gereklidir.

Madde 53 :

Yıllık Ücretli İzin Hakkı ve İzin Süreleri:İşyerinde işe aşıladığı Günden itibaren, deneme süresi de içinde olmak üzere, en az *bir yıl çalışmış* olan işçilere yıllık ücretli izin verilir.

Yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemez.Niteliklerinden ötürü bir yıldan az süren mevsimlik veya kampanya işlerinde çalışanlara bu Kanunun yıllık ücretli izinlere ilişkin hükümleri uygulanmaz.

İşçilere verilecek yıllık ücretli izin süresi, hizmet süresi;

- a) Bir yıldan beş yıla kadar (beş yıl dahil) olanlara **ondört** günden,
- b) Beş yıldan fazla onbeş yıldan az olanlara *yirmi* günden,
- c) Onbeş yıl (dahil) ve daha fazla olanlara **yirmialtı** günden,

Az olamaz.

Ancak onsekiz ve daha küçük yaştaki işçilerle elli ve daha yukarı yaştaki işçilere verilecek yıllık ücretli izin süresi *yirmi* günden az olamaz.

Madde 58 :

İzinde Çalışma Yasası: Yıllık ücretli iznini kullanmakta olan işçinin izin süresi içinde ücret karşılığı bir işte çalıştığı anlaşılırsa, bu izin süresi içinde kendisine ödenen ücret işveren tarafından geri alınabilir.

Madde 63:

Çalışma Süresi: Genel bakımdan çalışma süresi haftada haftada en çok **45 saattir**. Aksi kararlaştırılmamışsa bu süre, işyerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır.

Tarafların anlaşması ile haftalık normal çalışma süresi, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine günde **11 saati aşmamak** koşulu ile farklı şekillerde dağıtılabilir.

Madde 68:

Ara Dinlenmesi: Günlük çalışma süresinin ortalama bir zamanında o yerin gelenekleri ve işin gereğine göre ayarlanmak suretiyle işçilere;

-4 saat veya daha kısa süreli işlerde **15 dakika**,

-4 saatten fazla ve **7,5 saate** kadar(7,5 saat dahil) süreli işlerde **30 dakika**,

-7,5 saatten fazla süreli işlerde **1 saat** ara dinlenmesi verilir.

Bu dinlenme süreleri en az olup aralıksız verilir. Ara dinlenmeleri çalışma süresinden sayılmaz.

Madde:69:

Gece Süresi ve Gece Çalışmaları: Çalışma hayatında gece en geç saat **20.00'** de başlayarak en erken **saat 06.00'** ya kadar geçen ve her halde en fazla **11 saat** süren dönemdir

İşçilerin **gece çalışmaları yedibuçuk** saati geçemez.Gece ve gündüz işletilen ve nöbetleşe işçi postaları kullanılan işlerde, bir çalışma haftası gece çalıştırılan işçilerin, ondan sonra gelen ikinci çalışma haftası gündüz çalıştırmaları suretiyle postalar sıraya konur.

Gece ve gündüz postalarında **iki haftalık nöbetleşme esası da uygulanabilir.**

Postası değiştirilecek işçi kesintisiz en az **onbir saat** dinlendirilmeden diğer postada çalıştırılmaz.

Çalıştırma Yaşı Ve Çocukları Çalıştırma Yasağı

Madde 71 : *Onbeş yaşını doldurmamış* çocukların çalıştırılması yasaktır. Ancak, *ondört yaşını doldurmuş* ve *ilköğretimi tamamlamış* olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına *engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler*.

Yer Ve Su Altında Çalıştırma Yasağı

Madde 72 : Maden ocakları ile kablo döşemesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yer altında veya su altında çalışılacak işlerde **onsekiz yaşını doldurmamış erkek** ve **her yaştaki kadınların çalıştırılması yasaktır**.

Gece Çalıştırma Yasağı

Madde 73 : Sanayiye ait işlerde *onsekiz yaşını doldurmamış* çocuk ve genç işçilerin *gece çalıştırılması yasaktır*.

**ÖZEL GÜVENLİK HUKUKU
VE KİŞİ HAKLARI DERSİMİZ
SON BULMUŞTUR.**

**TÜM KURSIYERLERİMİZE
BAŞARILAR DİLERİM**